KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

KIYI

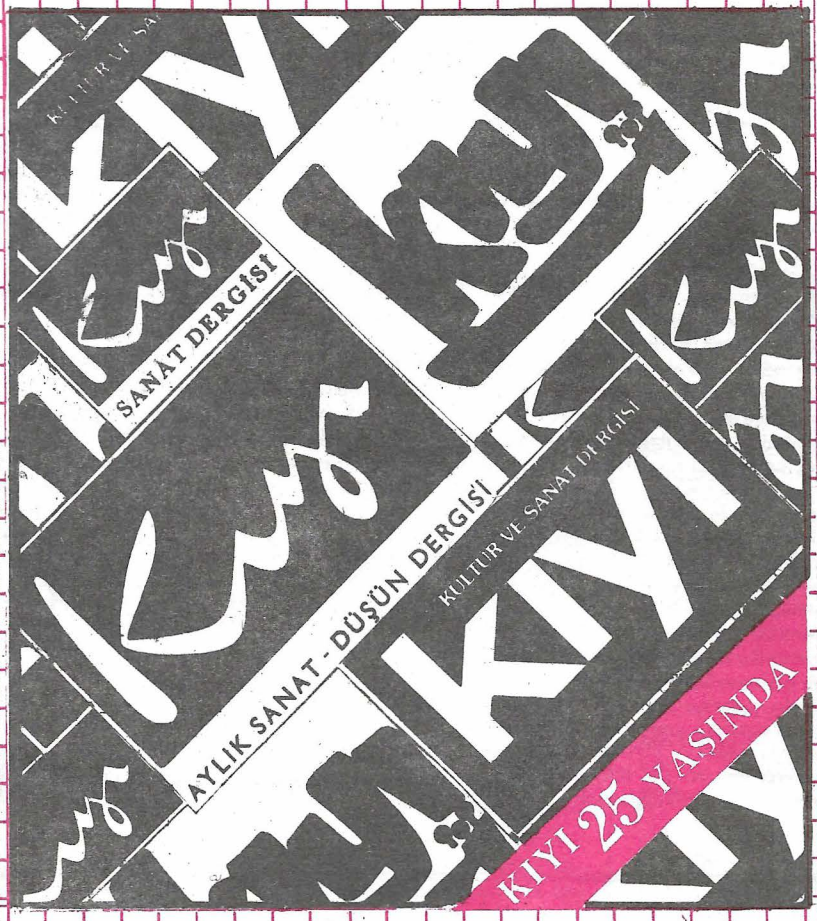

BU SAYIDA: Muzaffer Uyguner • Erdinç Ozan • İbrahim Dizman • A.Hicri İzgören • Ahmet İnce • İ.Kemal Karadayı • Nazife Öktok • Ali Mustafa • Rasim Şimşek • Gündoğdu Sanımer • Ahmet Özer • M.Reşat Sümerkan • Öner Yağcı • Burhan Günel • İlhan Büyükcebeci.

YIL:1 • SAYI:9 • ARALIK 1986 • 200 TL.

KIYI'dan

Trabzon İl Radyosu, 1.12.1968 tarihinde yayına başlamış, 21.2.1984 günü de Merkez'e bağlanarak, ortak yayına girmişli. 21.6.1974 tarihinde "paket yayın"la gösterime başlayan TRT Trabzon TV'si ise, 2.11.1976 tarihinden itibaren tek kanaldan yapılan gösterime katılmıştı. Bir özetlemeyle, radyo geçmişi 18 yıl, TV geçmişi 12 yıl olan kentimizin bu kaynaklarından hiçbirisi kendi yöresinden bir "değer"i bugüne değin gündemine almamıştı. 19.11.1986 günü, TRT Trabzon ekibinden bir grup görevli, KIYI'nın Ekim 1986 tarihli 7. sayısında kapak yaptığı, yöresinden dünyaya tanıtmaya çalıştığı kitap sevdalısı Arslan PULATHANELİ ile TV için bir çekim yaptı. Dileğimiz yakında yayınlanması, ekrandan tüm ülkemize sunulması.

- KIYI'ya gelen ürünleri nice elemelerden sonra yayınlamak temel ilkemiz. Gelen ürünler arasında yayımlanması olanaksız niceleri var. Bu nedenle, gelen her ürünü yayımlama konusunda yazın tarihine hesap verme endişesi taşıyarak dergiye koyuyoruz. Dergideki her ürün, bizlere olumsuz yönde eleştiriler getirmesin istiyoruz. Tutturduğumuz çizgide başarılarımız hep sürsün istiyoruz. Bu nedenle ürün gönderen dostlarımızın dergimiz yayın ilkelerini gözetmeleri ve ürünlerinin dergide yer alabilmeleri için belli bir estetik kaygıyı taşımalarını diliyoruz.

- 19 Kasım 1986 tarihinde TV 1. kanalında Ertürk Yöndem'in hazırlayıp sunduğu, son derece trajik bir programı içimiz burkularak izledik. Yıllarını perde ve sahnelerde tüketmiş, pek çoğu çocukluğumuzun, ilk gençliğimizin tüm serüvenlerine ortak olmuş, çoğu mutluluk/mutsuzluk ayırdında yaşamımıza renkler katmış nice insanımızın yaşamından içler acısı kesitlerin yansıtıldığı bu programdan etkilenmeyenimiz yoktur sanırım. TV'nin yayın ilkelerinin izin verdiği ölçülerde yayımlanan bu programın perde arkasında da kimbilir ne acı gerçekler uzayıp gidiyordu. Bugün yaşı otuzun üzerinde olan insanımıza son derece dramatik bir duygusallık sunan bir programda konu edinilen sanatçılarımızın acısı, daha nice yıllar yüreğimizden çıkmayacaktır sanırız. Bir Mümtaz ENER'in darülacezedeki içler acısı yaşamı, ünlü bir sanatçı-şair yönetmen, aktör- olan Orhan Murat ARIBURNU'nun beyinsel fonksiyonlarından yoksun olarak komik bir rakamı gösteren bir parayla yaşamını sürdürmesi yüreğimize nice hançerler sapladı. Bu anda insan ister istemez "devlet"in varlığını bir kez daha anımsıyor ve ilgili Bakanlığın bu konuda harekete geçmesini diliyor.
  Sahne ve perde sanatçılarımızın dramını izlerken bir başka konuyu da bu programla anımsamamak elde değildi. Örneğin, yazınımıza Kurtuluş Savaşımızın gerçek hikâyesi olan KUTSAL İSYAN gibi bir nehir roman kazandıran, Cumhuriyet dönemimizi tüm boyutlarıyla yansıtan KUTSAL BARIŞ adlı dev yapıta imza atan, yüzlerce binlerce şiir, hikaye, deneme, tanıtma ve anılar yazan ve nice acılardan geçerek 77 yaşına varan HASAN İZZETTİN DİNAMO'muz bugün nerdedir? Neler yapar? Onun bizlere verdiğinin yüzde kaçını biz ona verebildik? Onu bugün gündemine alan kaç yayım organımız var? Yaşadığı yıllarında ona kucak açabilmek için neyi bekliyoruz? Yarın ah'lı, vah'lı yazılar kaç para eder ki...
  Ve İstanbul'un KADIKÖY'ün bir semtinde bulunan Vagon Kıraathanesinde gününün büyük bir bölümünü sessiz, suskun günübirlik geçirmeye ittiğimiz, ömrünü, Türkiye'sinin daha güzelleşmesi için şiir yazarak, şair kalarak doldurmaya çalışan ünlü sanatçımız FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA'yı, şiirlerini antolojilere bile vermekten sakındıran etken nedir? Atatürk üzerine en güzel şiirleri yazan sayılı şairimizden biri olan bu büyük sanatçımızı ne tez unuttuk! Ve ne acıdır ki yaşarken unuttuk. Dünyanın kimi ülkelerinin iki yıl önce 70. yaşını kutlamaktan onur duyduğu, bu uluslararası sanatçımızı futbol oynamayamadığı, şarkı söyleyemediği için mi ekranlara çıkaramıyoruz? Bir ikinci Hasan İzzettin Dinamo, bir ikinci FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA yetiştiremediğimiz ölçüde, birincilere çok iyi sahip çıkmayı, yazınımızın onurunun bir gereği olarak kabul ediyoruz.
  Evet, sanatı gündemine alanlar! Sanatçıyı gündeminizden çıkardığınız sürece yazın tarihinde yeriniz olmayacaktır.

- KASIM SAYISInda gördüğümüz kadarıyla, ATATÜRK'ü kapak yapan tek dergi onurunu taşıyoruz. Mustafa Kemal Paşa'nın Kuvayi Milliye inancını simgeleyen kalpaklı fotoğrafını dergimizin kapağına bu düşünceler doğrultusunda koyduk. Atatürkçü düşünceye karşı olanlara karşı olmanın yolunun bu düşünceye gerçek anlamda sahip çıkılarak gerçekleştirilebileceğine inanıyoruz. Ve bu nedenle "Atatürk'e Veda" edilerek, bu konuda yazılar üretilerek Atatürk'ün savunulamayacağını söylüyoruz.

- KIYI'nın 9. sayısı elinizde. 10. sayımızla yeni bir yıl, 1987 dönemi önümüzde. Yeni yılla birlikte büyük bir olasılıkla KIYI YAYINLARI'nı başlatmak dileğindeyiz. Kıyı Yayınları ile derginin etkinliği iç içe yürüyecek. Yayımladığımız kitaplarla "KIYI"mızın ulaştığı alanlara ulaşacağız. Bu amaçlar doğrultusunda ilk yayınımız, sanat danışmanımız Gündoğdu SANIMER'in "KARAYELİN SÜRÜLERİ" adlı şiir kitabı oluyor.

- Abone olan okurlarımız, abone ederlerini gönderdikten sonra, abone olduklarını belirten bir not yazarak adreslerini bildirmelerini diliyoruz. Adres bildirmeyenlere KIYI'yı ulaştırmakta güçlük çektiğimizi belirtmek isteriz.

KIYI

Sahibi: Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Adına
M.Naci ÖZKAN

Yazı İşleri Müdürü :*Osman D.PİYALE*
Sanat Danışmanı :*Gündoğdu SANIMER*

Dizgi Baskı :*Kuzey Gazetecilik Matbaacılık ve Ambalaj San.A.Ş. Gazipaşa Cad. No:23 Tel:19191 61200 TRABZON*

Abone Koşulları :*1 Yıllık 2.400 TL.*
Yurtdışı Abone :*10 Dolar*
Yazışma Adresi :*P.K.183 Trabzon*
Ederi :*200 TL.* *(KDV.Dahil) Aylık Dergi*

Banka No: Ziraat Bankası, Trabzon Şubesi 65755 Hesap Numarası

- **Gönderilen ürünlerin daktiloyla yazılması rica olunur.**

Ölümünün 30. Yıldönümünde

TARANCI'NIN DERGİLERDE KALMIŞ ŞİİRLERİ

Muzaffer UYGUNER

Eski dergileri karıştırdıkça, bazı yazarlarımızın ve ozanlarımızın bazı ürünlerinin kitaplarında yer almadığını saptıyorum. Sait Faik bunlardan biridir. Bu saptamalar sonunda, bilindiği üzere, **Balıkçının Ölümü / Yaşasın Edebiyat** (1977), **Açık Hava Oteli / Konuşmalar-Mektuplar** (1980), **Müthiş Bir Tren** (1981), **Şimdi Sevişme Vakti** (1986) adlı kitaplar ortaya çıktı. Bilindiği üzere, ilk kitap, kitaplarına girmemiş öykülerle yazılarından oluşmuştur. **Açık Hava Oteli,** röportajlardan, konuşmalarla mektuplardan; **Müthiş Bir Tren** ise çeviri ve uyarlama öykülerden; **Şimdi Sevişme Vakti** adlı ve vaktiyle yayımlanan şiir kitabının ikinci bölümü ise bu kitaba girmeyen, yayımlanmış ve yayımlanmamış şiirlerden oluşmuştur. Yeni bulgular ise yeni bir kitaba gebedir. Reşat Nuri' nin de bir çok öyküsü dergi sayfalarında kalmıştır. Geçenlerde, 1934-35 yıllarında Ankara'da yayımlanan **İZ** dergisinin bulabildiğim noksan koleksiyonunda Ahmet Muhip Dranas'ın uzun bir şiirine rastladım: "Ankara Benimdir". Türkiye İş Bankası yayını olan kitabına giren şiirleri kendi seçtiği için bunu almamış olabilir.

Aynı dergide Tarancı'nın da iki şiirini buldum. Asım Bezirci'nin derlediği **Bütün Şiirleri** (1983) adlı kitapta araştırdım, bulamadım. Ben bulamamış olabilirim, belki okurlardan bulanlar olabilir diye burada yazıyorum; ilkinin adı "Madem ki Vakit Akşam"dır: **Madem ki vakit akşam/ Madem ne ev, ne barkım,/ Ne de bir tek âşinam/ Açılsın gizli sofram/ Gelsin kadehte rakım/ Dostum, neş'em ve şarkım/ Madem ki vakit akşam.** Bilinen bir şiirini anıştıran, pek de başarılı bir örnek olmayan bu şiir, **İz** dergisinin Ocak 1935 tarihli 8. sayısında yayımlanmıştır. Bu derginin Haziran-Temmuz tarihli ve 11-12 (sanırım sonuncu) sayısında yayımlanan "Her Günkü Özleyiş" adlı şiiri de o kitapta bulamadım. İki üçlük ve bağımsız son dizeden oluşan şiir şöyle: **"Nerdesin sevgilim, gece nerde?/ Bu cellâd bakışlı gün vaktinde/ Hep tüter durursunuz gözümde./ Bir güzelliğin var, bir de gece,/ Âlemde hüküm süren gönlümce./ Gerisi kapkara bir düşünce././ Nerdesin sevgilim, nerde gece?**

Pınar dergisinin Aralık 1943 tarihli 3. sayısında gördüğüm "Bereket Versin" adlı şiiri de bulamadım Bezirci'nin derlemesinde. O şiir de şöyle: **Bu konak eski paşalardan birinin,/ Bu arsa bir mebusumdur./ Bir doktorun bu apartman./ Bu dükkân benim değil../ Bu çarşıya hükmeden yahudiler./ Bereket versin/ Gökyüzünün tapusu yok./ Herkes bakabilir./ Bulutlara kimse el koyamaz,/ Hayal kurma hürriyeti var.**

1942-1943 yıllarında yayımlanan Millet dergisinde yer alan iki şiirin de bu kitapta olmadığını saptadım. Her ikisi de Temmuz 1943 tarihli 15. sayıda çıkmış bu şiirlerin. Birinin adı "İnsan Hıçkırıkları"dır: **Geceyle bir durgunluk oldu suda:/ Balıklar yosunlar gibi uykuda./ Dallarda rüzgâr hışırtısı dindi;/ Bütün kuşlar yuvalarında şimdi./ Kokusuyla başbaşa kaldı çiçek;/ Artık emniyette hem fil hem böcek./ Ya Rab! Semada yıldız, yerde kabir/ Herşey bahtınca huzur içindedir!/ Ürperten bu sâkin karanlıkları,/ Yalnız insanların hıçkırıkları.** Ayrı ayrı beş beyitten oluşan bu şiir pek de kötü sayılmamalıdır, kanısındayız. İkincinin adı "Durgun Deniz" olup metni şudur: **Çocuklar taş atmasın,/ Gemiler geçmesin üzerinden,/ Hiç kıpırdamasın balıklar,/ Rüzgâr da esmeyiversin,/ Suların durulduğu bir saat olsun;/ Gör denizin güzelliğini!/ Hele mehtap da varsa!/ Üstünde at koşturacağın gelir.**

Belki başka dergilerde de Tarancı'nın yayımlanmış şiirleri vardır da gözümüze ilişmemiştir. Tarancı gibi başka ozanlarımızın ve yazarlarımızın bir çok ürünü böylece dergilerin ya da gazetelerin sayfalarında durmaktadır. Kütüphanelerimizin bilgisayara geçeceği günleri beklemektedirler. Torunlarımız bu bilgisayarlı mutluluğa erişir herhalde. Bugün, tam bir dergi koleksiyonu bulabilmek bile bir sorundur ülkemizde. Sorun değildir, diyen varsa yardımcı olsun bize.

GERÇEĞİ GÖRMEK

DENEME / ERDİNÇ OZAN

Ne güzel şeydir görmek. İnsanın çevresini görmesi, çeşitli cisimler arasındaki bileşimi yapabilmesi, eşyayı tanıması, anlaması, anlamlandırması ne güzeldir. Görmek yalnızca kaşların altındaki göz denen bir çift organla mı olur? Görmek ve bakmak ne kadar birbirinden ayrıysa da eşyaya bakınca onu görürüz. Bir takım anlamlar çıkartırız. Maviyi kırmızıdan, moru yeşilden ayırdederiz. Peki, bununla biter mi görmek denen şey? Siyah gözün gördüğünü ela göz görmez mi? Elbet görür. Ama, görmenin o kadar çeşidi var ki... Elmayı görmekle, gerçeği görmek arasındaki duvarı aşabilmek, asıl önemli olan. Birincisini yapan göz denen organdır. Ya ikinciyi hangi organımızla göreceğiz. Hiç kimse böyle bir organ arama budalalığına kaptırmaz kendini. Çünkü gerçeği görebilmek insanın düşünce yapısında saklıdır. Bunu çok iyi bilir.

Aslında 'gerçek' diye bir şey var mı? Var olmayan bir şeyi insanoğlu nasıl görebilir? İkibin yıldır düşün adamları buna çözüm getirmeye çalışıyorlar. Yine de yaşlı dünyamızın çeşitli ırk ve dinlerden oluşan toplumlarının bugün içinde bulunduğu ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapısına bir göz atarsak bu alanda bir arpa boyu yol alınabildiğini görürüz ancak. Kimbilir, belki, o yol da alınamamıştır. Oysa, arada bazı parazitler çıkmış olsa da insanlığın yönelim her zaman iyiden, doğrudan ve güzel den yana olmuştur. Bunda kimi zaman başarılı olmuş kimi zaman da yüzüne gözüne bulaştırmıştır. İdama giden düşün adamına karısının 'Seni haksız yere asacaklar' demesine karşın 'Ya haklı olarak assalardı daha mı iyiydi?' diye karşılık verirken gerçeğin bilincindeydi. Başlangıçtan beri gerçeği aradı insanoğlu. Çeşitli biçimlerde tanımladı onu. Ve çeşitli biçimlerde ulaşmak istedi ona. Thales, 'Su', Anaximandros 'sınırsızlık', Anaximenes 'hava' olduğunu söyledi. Heraklit, ana madde olarak 'ateş'i kabul etti. Pisagor 'Her varlık bir sayıyı gösterir' dedi. Empedokles, 'Su, hava, ateş ve toprak' dedi. Anaxagoras'ın 'Bu alem sonsuz ve sayılamayacak kadar küçük unsurlardan meydana gelmiştir" sözüne karşılık Demokrit, evrenin atomlardan oluştuğunu savundu. Bunlar gerçeğin bir, mutlak ve bilinebilir olduğunu savunanlardı. Sonra şüpheciler geldi ve gerçeğin var olup olmadığından kuşku duymaya başladılar. Descartes, şüpheyi sistemli olarak kullanarak akılcılığın kurucusu oldu. Oysa, ortacağa damgasını vuran skolastik düşünce gerçeği tümüyle yadsıyarak din doğmalarına sığındı. Ne var ki kilise, insanın gerçeği arayan düşüncesine kilit vuramadı. Sokrates, idama giderken de gerçeği savunuyordu. "Bilgilerin doğuştan akılda var olduğu"nu savunan Eflatun'a karşılık Aristo'da akıl, bilgilerin taşıyıcısı değil yapıcısı durumunu alıyordu. Spinoza bütün gerçeklerin akıldan çıkacağına ve akılda bulunacağına inanıyordu. Locke, bütün bunları yadsıyarak insan zihninin başlangıçta boş bir levhadan ibaret olduğunu savundu. Yirminci yüzyılın başlarında gerçeğe ulaşınada metafizik düşünce yine söz sahibi olmaya başladı. Bergson, bilginin sezgi ile elde edilebileceğini savunacak kadar ileriye götürdü. Yirminci yüzyılda Amerika'da egemenlik kuran Pragmatist düşünce ise 'Eğer fikirler işimize yarıyor, kolaylık sağlıyorsa gerçektir ve doğrudur. Din, kişinin yaşamında bir işe yarıyor, onu tatmin ediyorsa gerçektir ve doğrudur.' diyerek herşeyi işe yarar b ir alet, bir araç olmak bakımından ele aldı. Tıpkı Hegel'in "Gerçek olan akla yakındır, akla yakın olan gerçektir' deyişi gibi.

Ne olursa olsun, hangi görüş neyi savunursa savunsun bütün düşün adamlarının öne sürdüğü savlar gerçeğe ulaşmak için hazırlanmışlardır, iyi niyetli çalışmaların ürünleridirler. Doğru olanlar güncelliğini hiçbir zaman yitirmemiş diğerleri zaman aşımına uğramış, çürümüş, tarihin çöp sepetine atılmıştır. Kuşkusuz her devirde var olan karanlık düşünceli kişilerin öne sürdüğü savlar tutmamış, insanlığa yol gösterememiş, yeşeremeden kurumuştur.

Gerçeği görebilmenin kişi ve toplum açısından önemi son derece büyüktür. Özellikle siyaset adamları bakımından ele alındığında konunun önemi daha da artar. Çünkü devletin başında bulunan kişinin verdiği bir karar yalnızca kendisini değil ülkesini ve halkını da derinden ilgilendirmektedir. Yanlış bir uygulamanın acısını bütün bir toplum çeker. Para ile herşeyi satın alabileceğini sanan Lidya Kralı Krazüs, hazinelerini gezdirdiği Solon'dan 'İnsan ne oldum dememeli ne olacağım demeli' yanıtını alınca bu bilge kişiyi sarayından kovdu. O, büyük bir varsıllığa sahip olduğundan kendisini dünyanın en mutlu insanı sanıyordu. Oysa, o pek gurur duyduğu hazineleri Pers askerlerinin elinde yağmalanıp, ateşte yakılarak ölüme mahkûm edildiğinde gerçeği görebiliyordu. Lidya Kralı ölümden kurtulmuştu ama gerçeği görmekte geciktiği için ülkesinin Pers egemenliğine girmesini engelleyememişti. Altıyüz yıllık Osmanlı hanedanının İstanbul'un işgali ile resmen son bulmasının ardında da aynı gerçek yatmaktadır: 'Siyaset adamlarının gözlerini ve kulaklarını kapatıp düşünce yeteneklerini çalıştırmak için fazla zahmete katlanmayışları.' Fakat Atatürk öyle düşünmüyordu. Gerçeği görüp, çürümüş bir kalıntıdan dipdiri bir devlet yaratmayı başardı. Gerçeği görebilmenin iyi bir eğitimle başarılacağı asla unutulmamalı. Sağlıklı bir toplum olmanın tek yolu da budur.

BİRAZDAN YAĞMUR YAĞACAK

I
Bu kez kuşlar getirdi kırık kanatlarında
Çığlıklarını yüreğime.
Gücüm yetmez,
Acım dinmez.
Bense başıyım Pir Sultan'ın.

II
Hergece bir kelebek,
Hersabah çocuk sesiyim sokağında.
Yoksulum,
Yaralıyım, bilirsin
Üstelik de yetim.

III
Birazdan yağmur yağacak
Söylediğine göre sancılarımın.
Yeni şiirler yazacağım
Çocuklarla diz-dize
Gizlerken gözyaşımı düşmandan.
Ve yeni baharlara uyanacağım
Kanayan koynunda ülkemin.

Haşim ŞAHİN

KAR DUYGULARI

Ben yağmuru yeğlerdim. Kar yağıyor

İçimde sırasını bekleyen şarkılar
Dışarıda durup dururken kar
Söyleyemem kavrulsa da dilim
Camlarda büyür gider çılgınlıklar

Gizliden baharı dokuyan bir gün
Yüreğime sığmayan şiirler
Geceye sevda pusuları kuruyor

İçimde sırasını bekleyen şarkılar
Ben yağmuru yağlerdim. Kar yağıyor

İbrahim DİZMAN

GURBETİ İNCİTMEDEN

Ruhi Su'ya

Sen alışkındın bu sevdalara
İçli türkülere hüzünlere yorgun evlere
Beton duvarlara parmaklıklara
Ve alanlar aşkına ay ezgili yürek
Acıyı tülbentlerden süzüp kimbilir
Kaç kez tartıya koydun yüreğini

Aşkı alıp terkine gurbeti incitmeden
Gitmek gerekti belki de eylül bir sevdaydı
Geride türküler kaldı
Gecenin karnında nal izleri

A. HİCRİ İZGÖREN

SEVİ OKULU

Kirli bir gecenin sabahında
Tırmalıyor beynimi elleri yorgunluğun
Süzüyor umudu şiir
Avuçlarımda aşınmamış imgeler

Boşuna beklemesin kapıda karaduygu
Gözkapaklarım geçit vermez artık
mor karanlıklara
Üzünç duvarını aşıp geçmek
Ve
Ballı dudaklarından yaşamın
öpmek istiyorum

Duygularım öğrenci
Yüreğim sevi okulu
Çiçek açmış elimde şiir
Kalemim karanfil kokulu

Ahmet İNCE

ZAMAN YOK

Upuzun kamyonların geçtiği o sınır kentinde
Başım dönüyor yapayalnız, dağlar dumanlı
Tutup seni istiyorum!. Gözlerim kadehlerde

Güzel ne, sorma bana, ince bel selvi boysun
Bakışın var bin ahu, yürüyüşün kınalı
Gün bugün, bekleyemem!. Sokul gel ne olursun

Çileğim yar, narım yar!. Söz türkü bizlerdedir
Durmak zamanı değil, yaşamalı, yanmalı
Eller bize yay olmuş, sazımız dizlerdedir.

Edirne, 1984.
İsmet Kemal KARADAYI

MENEKŞE

Nafize ÖZTOK

Erkenden uyandı. Dün gecenin uykusuzluğu ne başını ağrıtmış, ne de yatağa bağlamıştı onu. Bu sabah, tam "Pırpırlı Şiir" deki içine güneş vurmuş kişiydi; ilkyaz esintisinde pırpır edip duran bir yürekle fırladı yataktan, banyoya koştu.

"Bana çiçek gönderme/ Bir kuş ağacı gönder/ Dallarında gezinsin/ Kül rengi güvercinler" diye diye çıktı banyodan; Sıragöllerden esen bir cıvıltılı duş gözlerinde, mutfağa girip çaydanlığı ocağa koydu. Tam eli çaya uzanmıştı ki "Çaylar Şirketten" şiirinin sevdalı "**mâvin**"i geçiverdi önüne; "Gecem saçları ağarmış bir mavi kuş/ Gündüzüm anıları yitik bir yeşil rüzgâr/ Gider gelir üç yıldır içimde/ Dudakları çatlamış bir umut/ Gözleri görmez acılar..." dedi ve sustu.

Şiirle bunca içiçe yaşamının buyusu, moruna değip geçti Menekşe'nin ve cıvıltılar birden durdu; sanırsın yüreğinin tüm kuşları vuruldu... Teybe en sevdiği bandı koyması, ardına dek açıp pencereyi, çam kokularını içeri alması yetmedi, yetmedi ondan sonra. Artık buralarda duramadı Menekşe. **Avcunda** sıcacık çay bardağı ve tablada kendi kendine tükenen bir sigara, yılar öncesine vurdu.

Yeşil ve mavinin bir kara tutkuda sarıyla buluştuğu o yere vardı önce. Tam ortada kan rengi bir leke ve onun altında (anılar defterine "Eskiden bir körebe oyunuydu yaşamım. Gözlerimde bir kara perde ve yüreğimde bir umutla koşardım. Ben, gözlerini sevgiyle bağlatmış körebe, insan diye uzatır ellerimi duvarlara çarpardım.." diye geçen) morun moru ezilmiş bir menekşe duruyordu... Aldı menekşeyi, çay bardağının hemen yanına koydu ve açtı yüreğiyle gözlerini; uçuk mavilerin kuşlarla buluştuğu aydınlık bir sabaha uçtu.

Cıvıl cıvıl bir bahçedeyiz şimdi. Çiçekli basmalar içinde görkemli bir demet olmuş kızlar, gülüşerekten objektife sığmağa çalışıyorlar. Sağdan soldan birer kişiyi öne geçirdi Kerim Amca, yere oturttu. Başlarını birbirine değdirip poz verdi önde iki çiçek... "Hadi çekiyorum," dedi Kerim Amca, "Kımıldamayın artık. Dikkat! Bu fotoğraf sesli çıkacak kızlar..."

Tam dağılacak demet, sızlandı bir çiçek. Ardından bir çiçek, daha... "N'oolursun Kerim Amca, bir daha çek; tam elim saçımdayken çektin." "Kerim Amca, ben de yakamı duzeltiyordum ki çekiverdin. Olmaz böyle ama..." "Evet evet, bir daha Kerim Amcacığım, kırma bizi lütfen. Benim de..."

"Peki başımın tatlı belaları, peki..." diyerek yine çekmeğe hazırlandı Kerim Amca. Bu kez diğer sınıflar, "Hadi Kerim Amca, hadi!"leri bir koroya dönüştürdüler.

"Hemen geliyorum başımın tatlı belaları, bir dakika! Hadi çabuk ama çocuklar. Daha çok bekletmeyelim onları ya da... Birbirinize iyice yaklaşın hadi. Şuradan bir kişi daha öne geçsin, çabuk. Hayır, sen değil, sen..." Öne geçti sevgi. Dudaklar ıslatıldı hemen, eller saçlara gitti geldi ve yeni bir ışık konduruldu gözlere; kameriyeden çimlere inen kahkaha çiçekleri gibi poz verildi. "Dikkat, çekiyorum." Çıt. "Resim değil, çiçek, çiçek bu!"

Güldü Menekşe belli belirsiz ve sararmış bir demeti, o ezik menekşenin hemen yanına koydu... Uzun uzun baktı masaya. Külü uzamış, dumanı inceleyen bir sigara, yarılanmış çay bardağı, sararmış bir fotoğraf ve ezilmiş bir menekşe... Ve düşündü, o cıvıltılı günden bugüne, on yıla sığan ne? "Bana çiçek gönderme/ Bir kuş ağacı gönder..." kime dedi yıllardır? İki çekip tablada unuttuğu sigaralar bir değil, sayısız yaşamında. Nice zamandır çaylar da hep böyle bardağında soğuyor... Çaylar şirketten de olsa sevdalı, böyle bu; "dudakları çatlamış bir umut" bile değil artık içindeki Menekşe'nin...

Ezilmiş menekşeyi aldı masadan, yine yüreğine koydu ve fotoğrafı çekti önüne; sıcacık arkadaşlarına sokuldu... Sarılıp sarılıp öptüler Menekşe'yi sevgili canları, ağlaştılar; ve "Nereye gidersek gidelim, birbirimize hep yazacağız, hep arayacağız birbirimizi!" dediler. Sevgi bağırdı birden! "Arkadaşlar! Var mısınız on yıl sonra buluşmaya?" "Varız!" "Kerim Amca, bize sen on yıl sonra bir fotoğraf daha çekeceksin! Yaz defterine, unutma!" Coşkuyla bağrıştı kızlar: "Evet evet, on yıl sonra bugün, burada, bu satte yine buluşalım arkadaşlar!" Sevgi kulağına eğildi Menekşe'nin, fısıldadı:

"Enistemizle de gelebilirsin canım." Uçarı uçarı güldü Menekşe: "Sen de..." Şimdi Menekşe bir kökte iki iri, bir minik çiçek: "Yeğenini o gün evde mi bırakalım şekerim?" Çıngıl çıngıl bir ses Sevgi'de: "Canlarım? On yıl sonra, enişteler de, yeğenler de gelsinler, tamam mı!" Kahkahalara takılmış bir koro: "Tamam!"

Buluşmanın tarihi, saati hemen defterlere yazıldı. Eller kalktı havaya: "Geleceğiz söz, söz!" ve birbirinin defterine "Geleceğim" yazılıp koca koca imzalar atıldı. Sarılıp sarılıp ağlaşmalar geldi yine ardından. Liseyi bitirmenin sevinci, uçtu gitti yüreklerden; yerine koca bir özlem gelip oturdu ve dağıldı demet.

Düşünüyor Menekşe, o çiçekler kimbilir nerelerde şimdi. Coşkuyla bağını yitirdi birer birer. Önceleri sık sık mektuplaşılırken, gitgide yazışmaların arası uzadı. Her gelen bayram da bir öcekinden daha az getirdi kartları. Bir de baktı ki Menekşe, bağlar kopuvermiş sessizce. O, bir gün görmese duramadığı can arkadaşı Sevgi bile, ayrılış günü hıçkırıklar içinde sımsıkı sarıldığı ve birbirinden zorla ayırdıkları canı bile, nerelerde şimdi, hiç bilmiyor. Şu sağındaki Perran doktor olmuş, Van'daymış. Onun yanındaki Zerrin de doktormuş; ama nerede kimbilir. Şu önündeki.... ay, neydi adı? Dilinin ucunda, dur söyleyecek... neydi, neydi? Ah! Onca şiiri ezberle, yıllar önce ezberlediklerini bile şakır şakır oku sen hiç yanlışsız; ama arkadaşının adını unut... Yazık. O gün, Sevgi'den sonra boynuna sarılıp sarılıp en çok da o ağlamıştı... Utançla bıraktı fotoğrafı elinden, yatak odasına koştu. Andacı hızla karıştırarak arkadaşının adını buldu. Baktı Gülten'le yanyana resimleri. Bastırdı göğsüne andacı, altdudağını dişleyip ağladı, ağladı. Tam yirmi bir yaşında, yitirdiler Gülten'i. Onur yaralayan bir işkence ardından, bir ipin ucunda noktalamış kendini Gülten. Yaşamak zor da, ölmek kolay denir hep. Acaba?.. Gülten ölümü kolay diye mi seçti? Dün gece, düşünde, yeşil bir kelebek olarak gördü onu Menekşe, Çiçekli bir bahçede uçuyordu. Tiril tiril kanatlarıyla geldi Gülten, göğsüne kondu. Nerede şimdi içindeki o güneş ve pırpır edip duran o yürek? Sevdalı **mâvin**, gündüzü "anıları yitik bir yeşil rüzgâr" şimdi Menekşe'nin.

Şiirlere sarılıyor hep; hanidil yaşamı şiirlerle. Her durumun, her konumun estirdiği bir rüzgâr içinden çıkıp geliveriyor ozanlar şiirlerle... Kitaplığında, çantasında, yatağının başucunda, bitibitiveriyor şiirler çiçekçe. Yoksa nasıl yaşardı Menekşe, bir koca bozkır ortasında yalnız bir ağaç gibi. Her, bir deli rüzgârın getirdiği tohumsa özü, uçsuz bucaksız bir bozkır ortasında, tek menekşe görülmüş müdür? Bir kökte üç çiçek olacaktı o, ikisi iri, biri minik. O çokluk içinde tekliği şiirleşecekti; öyle gidecekti buluşmasına bugün. Bu şiirli düş, "dudakları çatlamış bir unut"tu Menekşe'de.

Ağlayan Menekşe, üç çiçekli şiirden menekşeyi de, gidip mutfağa, masaya koydu.

Saatine baktı sonra. Daha iki saatten çok var buluşmalarına. Hemen kapının önünden dolmuşa binse, beş dakikada atar onu dolmuş iskeleye. Yirmi dakika da vapur tutuyor. İskeleden liseye yürür. Hadi on beş dakika da o tutsun... Bu iki saat nasıl bitecek?

Tek çiçek, kalktı masadan; fotoğrafı alıp yine yatakodasına gitti. Fotoğrafı çantasına koydu ve aynanın karşısına geçti. Bornozunu çıkardı üstünden, yatağa fırlattı. Çizgileri yumuşak, esrik bir yüzde örselenmemiş dudaklar, aynadan biraz soğuk, sıcak dudaklarına değdi; bakımlı eller, avuçlayıp göğüslerini, yukarıya kaldırdı sıkarak. Bir kamaşma sararken bedenini, çekildi aynanın karşısından Menekşe; mutfağa gitti. Şimdi şu ocağı söndürdü mü, (söndürdü); şu çaydanlığı isterse boşaltır, istemezse boşaltmaz, (boşalttı); bu bardağı yıkasa da olur, yıkamasa da, (yıkamadı); çıkar gider evden. Yatakodasına geçti. Şimdi şu yatağı gören mi var ki... Düzeltmese de, (bornozunu kaldırdı, yatağı düzeltmedi), gidebilir. Saçını tarar, (taradı ve fönledi), istediğini giyer, (yakası en açık olanı giydi...) giyer, çıkar evden; yalnız kendisi içindir saatleri, günleri, kısaca, yaşamı.

İşte çıktı evden yüreği pırpır ederekten. "Kuş ağacı" kendisi şimdi Menekşe'nin. İncecik boynu üstünde yalnız kendisinin olan bir iri çiçek, çıktı evden, yüreciği pırpır ederek. Vitrinlerin önünde, eteğin en derin yırtmaçlısını, bluzun en açık yakalısını seçti ve gözleriyle allı yeşilli giyindi, yürüdü iskeleye doğru.

Gelen vapura binmedi; zamanı bol Menekşe'nin; düşleyebilir, yaşayabilir gönlünce. Oturdu iskelede, gelecek vapuru bekledi.

Kimbilir arkadaşları şimdi buluşma yerine zamanında yetişebilmek için ne telaşlar içindeler. Herbirini şimdiki konumlarında düşledi. Eşine aşak uydurabilmek için, kızını kolundan çekiştirerek kan ter içinde yuvarlanıp giden Sacide'ye gülmek geldi içinden. Zerrin'i de dondurma diye tutturan oğluna hastalık adları sayarken gördü ve güldü. Mujgân çocuk yapmamıştır. Akıllı o, sevgiyi bölüşecek bir üçüncü kişi istemez yuvasında. İşte enistenin kolunda hızlı hızlı geliyor ve Menekşe'yi ilk o görecek; üç değil de bir çiçek olusuna gercekten sevinecek; "Birken iki olmak güzel; ama üç, dört beş... hayır!" diyecek; "Nufus planlaması, su, bu değil sorun. Her zaman aç insanlar. Sevgiyse fırından henuz cıkmıs sıcacık bir somun..." diyecek gulerek.

Vapurun gelişiyle bölündü dusleri Menekşe'nin. Çıkan yolcuları izlerken bir tanıdık yuz aradı kalabalıkta. Bunca yıldır Karşıyaka'da oturuyor; ama bir vapur dolusu insandan tek tanıdığın bile çıkmayışı, birden soğuk bir rüzgâr estirdi içinde; uşuttu yureğini. Boşalan vapura, sağından solundan koşuşan insanlara ilgisiz yurudu.

Çocuk gurultusunden uzak bir yer bulunca oturdu hemen; ama oturmasıyla kalkması bir oldu. Şimdiki yerinde, percereden ansızın giriveren ılık bir esintiyi, hiç tanımadığı yakışıklı bir erkekle paylaşıyor. Gözgöze geldiklerinde erkek ne düşündü, ne düşledi bilemezdi ama Menekşe, yüreğine konan yeşil kelebeğin birden uçtuğunu gördü. Şimdi esintinin okşadığı, bir kökte iki iri menekşe ve ustunde bir yeşil kelebek...

Ne zaman yanaştı vapur iskeleye ve ne zaman boşaldı bunca insan? Koca bir bozkır ortasında titredi kaldı tek başına Menekşe.

Okulun kapısına değin surdu boşluklar. Merdivenleri on yedi yaşıyla kol kola çıktı Menekşe. Yolunu kesen görevliye yirmi yedi yaşıyla kimliğini verdi ve buraya gelis nedenini söyledi.

"İlginç!" dedi kapıcı, "Sekiz yıldır burada çalışırım, ilk kez böyle bir şey duyuyorum. Şimdi diğer arkadaşlarınız hep gelecekler mi yani?"

"Gelecekler tabii," dedi Menekşe, "söz verdik birbirimize.." Saatine bakıp ekledi: "Ben erken geldim. On dakika sonra gör ne kahkahalar cınlayacak burada..." Neşeyle sordu: "Kerim Amca burada mı?"

"Kerim Amca?"

"Bizim fotoğrafçı Kerim Amca canım..."

"Ha, evet, adını duydumdu onun. Yıllarca çalışmış burada. Ben geldiğimde yoktu o. Foto Can vardı. Şimdi de Foto Can çalışıyor hanımefendi."

Bu "hanımefendi"ye Kerim Amca'nın yokluğundan çok bozuldu Menekşe; ama çabuk toparladı kendini. "Kuçukhanım" diyecek değil ya... dive geçirdi içinden. 'Ne bozuluyorum? "Teyze" de diyebilirdi pazardaki manavlar gibi... Bir hanımlık gördu ki bende, öyle dedi.' On yedi yaşına yaslanıp tuketti basamakları azıcık kırık, azıcık umutsuz... O gun Kerim Amca'nın akıl defterine bugunun tarihini ve buluşma saatini yazmamışlar mıydı? Yazmışlardı. Öyleyse gelir. Niye gelmesin? Bir korku yakaladı birden yureğini: Ya ölmuşse? Yo, ölmez. Olmuş olsa, kapıcı "Öldu o..." derdi. Yıllarını bu liseye vermiş kişi sağ mı, değil mi, burada bilinmeyecek de nerede bilinecek?.. Bahçeyi supuren bir görevliye seslendi: "Bakar mısınız..." "Evet?" Süpürmesini durdurmadan azarlar gibi sordu görevli. "Kerim Amca'yı soracaktım..." dedi Menekşe pürüzlü bir sesle. "Buradan gitti o. Karataş Lisesinde çalışıyor. Ne edecen Kerim Efendiyi?"

Rahatladı Menekşe ve görevliye bir şey söylemeden yürüdü. 'Karataş Lisesi şuracıkta. Gelir birazdan; söz verdi, tutar Kerim Amca sözünü. "Başımın tatlı belaları" diye diye çıkar merdivenleri şimdi. Arkadaşlar ondan önce gelseler bari." diye geçirdi içinden.

Ana yapıya çıkan mermer merdivenin solundaki demir sandalyelerden birine oturdu ve dirseklerini masanın ılık mermerine dayayıp, başı elleri arasında bekledi, bekledi, bekledi... Ellerinde valizlerle, basamakları birer ikişer atlayacak cıvıltılar içinde geçti kızlar. Son öğretmen, son öğrenci de geçti. Mavi ışıltılar söndü denizde ve titredi kaldı iri kaktüslü, çatlamış bir mermer vazo dibinde, boynu bükük Menekşe.

Fotoğraf: M.Reşat Sümerkan

Karadeniz yöresinin Halk Ozanı:

BABA SALİM (ÖĞÜTÇEN)

İnceleme: Ali MUSTAFA

Tarihsel konumuyla, zengin kültür birikimiyle edebiyatımıza nice değerler kazandıran Trabzon toprağında yetişen **Baba Salim,** yöre halk şiirinin son ilmeğidir.

Kurtuluş Savaşı yıllarında **Trabzon**'da Muallimler Birliği'nde ordu yararına yapılan bir gösteride halkın ulusal coşkularını dile getiren bir şiir okuduğu için orada bulunan Hacı Ahmed Efendi tarafından kendisine **"baba"** ünvanı verilen şair genç yaşta **Baba Salim** adıyla ünlenir.

Baba Salim'den günümüze değin yöre halk şiirinde böyle bir "babayiğit"in yetişmemesi onun önemini daha da artırıyor.

1888'de Trabzon'un İmaret mahallesinde doğan **Baba Salim**'in eğitimi elifba'dan öteye geçmez. Yeterli bir okul kültürü yoktur. Halasından dinlediği halk hikayeleri, okuduğu aşık kitapları onun şiir serüveninin başlangıcı olur. Küçük yaşlarda kendisini hayatın içinde bulur. Seyyar satıcılık, karnalcılıkla geçimini sağladığı gençlik yıllarında bir yandan gezdiği yörelerde mani ve türküler söyleyip şairlik yeteneğini geliştirmeye çalışırken bir yandan da gezginci halk şairlerinden bağlama çalmasını öğrenir. Birinci Dünya Savaşı yıllarında Trabzon'un işgali üzerine Ordu'ya gider. Dönüşünde değişik zamanlarda şekercilik, fırıncılık gibi işlerle geçimini sağlamaya çalışır. Yaşamının son yıllarına doğru belediye tenzilat memurluğu, mezarlık memurluğu gibi görevlerde bulunur.

Bu değerli halk şairi göçmen bir yaşamın acılarını, sıkıntılarını sırtında taşıyarak **1956** yılında hayata gözlerini yumar. **Trabzon** halkı kentin simgesi olan **Baba Salim** için gözyaşı döker, ardından yazılar yazılır. **1958** tarihli **Hamsi** dergisinde **Gündoğdu Sanımer** şunları yazar: **"Trabzon sinesinden yetiştirdiği halk şairlerinden birini "BABA"sını kaybediyor bu sabah. Acı haber hepimizin içini üşütmüş, içten üşüyoruz. Düşünüyoruz... Baba Salim yıllarca felekten şikayet etti. Göçmen kuşlar gibi bir şehirden öbürüne gitti geldi. Sonunda İstanbul'un fakir bir mezarlığında hayatının son ilmeğini düğümlemiş oldu. Tabutu ellerimizin üstünde acısı içimizdeydi..."**

Trabzon Lisesinden Yetişenler Cemiyeti'nce 30 Aralık 1956'da **Baba Salim** için bir tören düzenlenir. Şair sonsuzluk uykularına yolculanır. Sonra da yıllar yılı unutulur gider. Ardından ne bir anma töreni, ne bir yazı.

Genç yaşta **Baba Salim** adıyla şirin serüvenine katılan şair, şiir kültürünü **Kerem, Aşık Garip, Aşık Ömer** ve **Emrah** gibi halk şairlerinin şiirleriyle, **Yeni Nevres, Bayburtlu Zihni** divanlarıyla, **Ziya Paşa**'nın şiirleriyle, **Muallim Naci**'nin kitaplarıyla zenginleştirir.

Halk şiirinin güncelliğini koruduğu yıllarda yöresinde bu şiirin seçkin şairlerinden biri olan **Baba Salim,** özellikle **koşma** türünde oldukça başarılıdır. Kendinden önceki halk şiiri birikimini özümseyerek kendi söyleminde özgün şiirler üretmiştir:

"Ay gibi parlayan o gül yanaklar
Aklumi başumdan aldi sevduğum
O ahu bakışlar pembe dudaklar
Başumi sevdaya saldi sevduğum"

.....

"Yaralı kalbimiz inler derinden
Yüzüyor gemimiz gam üzerinden
Ahu gözlüm sakın çıkma yerinden
Gönül avcıları çıktı şikâre"

Sevgiliden, sevgilinin vefasızlığından sözaçan şiirlerinde yoğun bir lirizm görülür. **Baba Salim,** aynı zamanda bir aşk şairidir:

"Oturduk dilberle bir gün diz dize
Öpüştük seviştik sürdük yüz yüze
Gönüller çalıcı yaman hırsıza
Meyledip gönlümü çaldıracaktım"

Baba Salim, "felek" imgesiyle yaşadığı yoksunlukları, sıkıntıları hayatın yükünü şiirlerine taşıyıp durmuştur. Kendi bireyselliğinden yola çıkarak umarsız insanın iç dünyasını şiirleştirir:

"Tamam kırk senedir tuttun yakamdan
Böyle midir sende adalet felek?
Kurtulamadım gittim elemden gamdan
Öldürmek mi fikrin nihayet felek?"

Cumhuriyetin ilk kuşağından olan **Baba Salim,** Cumhuriyet düşüncesine yürekten bağlı bir halk şairi kimliğiyle destan türünde de başarılıdır. Özellikle Cumhuriyet Bayramları için yazdığı ve Cumhuriyetin yıldönümü törenlerinde okuduğu **"Cumhuriyet Destanları"** onun şiirlerinin toplamında önemli bir yer tutar:

"Bugün olgünkü tarihi binayı Cumhuriyettir
Bugün bir iydi kübradır bugün bir iydi millettir

.....

Bugün susdu bütün mazlumların efganı feryadı
Vatandan tart olup gitti vatanın eski celladı

.....

Bugün gazi gibi nurlu güneş etti tulu mülke
Bugün düşman hücumundan halâs oldu bütün ülke"

Halkın içinden çıkıp gelen Baba Salim'in şiirlerinde halkçı bir tavır görülür. Toplumun yaşadığı acılar, sorunlar her zaman onun şiirlerinin çekim alanında

HAMSİ

Bir yıl görünmezsen artar kederim
Yetiş imdadıma imanım hamsi
Yüzünü görünce bayram ederim
Sen olursun benim kurbanım hamsi

Maraza uğrarım hamsi demezsem
İçerim tutuşur hamsi yemezsem
Üstünü bir varel pekmezlemezsem
Çıkar âsumana dumanım hamsi

Kuyruğunu tutarım merd oğlu merdim
Olsa da bir batman pişirip yerim
Çok yiyip içinde artarsa derdim
Olursun derdime dermanım hamsi

Hamsisin gezersin ulu deryada
Pişince başlarsın âh ü feryada
Aşkınla yanarım yetiş imdada
Kurbanın olayın civanım hamsi

(Salim) Hamsi yerim seve seve
Kamyonet yüklerim yetmezse deve
Düşürdüm mü seni bir gece eve
O gece keyfimden şadanım Hamsi

BABA SALİM

olmuştur. 1939 yılında, Erzincan depreminde halkın acısını şiirleriyle bölüşmüştür:

"Üzerine gelen şu felaketi
Görmemişti hiç bir zaman
Erzincan
Bir anda yok etti memleketi
Vermedi felek hiç aman
Erzincan
.....
Kalplerimiz sana ebedi sızlar
Nerede göğsünde salınan kızlar
Gelinler, kocalar, yiğit
gürbüzler
Kalmadı birinden nişan
Erzincan"

Toplumsal olaylar hep ilgilendirmiştir **Baba Salim**'i. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'de türeyen vurguncuları da aynı halkçı tavırla şiirleriyle eleştirerek halkın yanında yer alan bir şair kimliğiyle çıkar karşımıza:

"Dünyada her zaman harp olsa
dersin
Aç kalsın ırkdaşın sen kaymak
yersin
.....
Hem şeker gizlersin hem
gizlersin tuz
Bugün seksen dersin yarın
dersin yüz
.....
Utan ey duygusuz ey soysuz
utan
Kendi vicdanından utan
vurguncu"

Baba Salim, barıştan yana bir şairdir. İkinci Dünya Savaşı'nı eleştirirken insanlık adına kaygılarını dile getirir. Hümanizm onun şiirlerinin örgüsünü oluşturan izleklerden biridir. İnsana inanır, insanın mutluluğunu ister:

"Bu müthiş savaşın önünü alın
Yıkın temelini bu iğrenç halin
Siz geçin önüne kanlı cidalin
Bilin ki sonunda çok vebali
var"
.....
Yoksa insaniyet edebi ağlar
Yıkılır şehirler hep söner
bağlar
Bu yükü çekemez denizler ağlar
Dünyanın çok korkunç ahvali
var"

Baba Salim, konu çeşitlemesi yapmayı başarabilen halk şairi ustalığıyla hemen hemen hayatın bütün cephelerini şiirine taşımıştır. Hicivde de son derece başarılıdır. Kimileyin yakın tanıdıklarını, dostlarını mizahi bir bakış açısıyla şiirine konuk etmeden duramamıştır:

"İşittim doldurmuş
Hamamizade
Hıdırellez için bir tane kuzu
.....
Yüz batman turp da Osman
Cudu bey
İki kayık hamsi gayet ile ey
.....
Bin sandık yumurta Cansız
zedeye
İyi meze olur buzlu badeye
.....
Ey salim sen de al yüz bağ
sarmısak
Aman bu meclisten hiç kalma
uzak"

Geniş bir şiir kültürüne sahip olan Baba Salim, **Divan Şiiri** yolundaki ürünlerinde de başarılıdır. Aruz vezniyle **semai, gazel, muhammes** biçimlerindeki şiirlerini ya kendi yazmış ya da söyleyip yazdırmıştır. Divan şairlerinin ürettiklerini inceleyen şairin onları izleyerek oluşturduğu çok sayıda şiiri vardır:

"Arif isen kesme payın meclisi
meyhaneden
İçmesen mahrum kalırsın
vuslatı cânâneden"
.....
Badede mâna nedir anı uşşaka
sor
Doldurur ekdah demaden şişei
mestaneden"
.....
Nari aşkınla harap oldu bu
gönlüm hastadır
Lokman olsa gösterir bu
derdime derman seni"

gibi söylemiyle **Baki**'ye, **Nedim**'e **Şeyh Galib**'e yakınlaşan ustalıkta **Divan Şiiri** biçiminde şiirler yazmıştır. **Hamamizade İhsan,** şairin bu toplama giren ürünleri için yaptığı bir değerlendirmede (Hamamizade İhsan, Baba Salim, İktisat Matbaası, 1930, Trabzon): **Baba'nın perişan varaklara, dükkanındaki sargı kâğıtları üzerine yazdığı, çok defa söyleyerek birine yazdırdığı şeyler basma kalıp tabirler dolayısıyla mükerrer, hudutlu fikir ve hislerle birer klişe halindedir. Emsalinin asırlardan kalma manzumelerine o kadar çok benzer, bununla beraber bazı Divan şairlerinin eserlerinden geri kalmayan parçaları da yok değildir...**" diyerek, özenmeden kaynaklansa da Baba Salim'in Divan Şiiri yolunda başarılı olduğunu belirtir.

Rindce bir yaşamı olan Baba Salim'den günümüze birçok şiir ulaşamamıştır. Gazetelerde yayımlanmayan şiirlerinden çoğu ne yazık ki bugün elde yoktur. Göçmen bir yaşam ve Baba Salim'in kalenderliği, derbederliği birçok şiirini bilinmezliğe savurmuştur. Yine de büyük bir özveriyle **Trabzon Kız.Ortaokulu Türkçe Öğretmeni Nesib Yağmurdereli,** yerel gazetelerin bir köşeciğinde kalmış şiirleri konularına göre bölümleyerek baş tarafına da bir değerlendirme yazarak kitaplaştırması ve bu yapıtın **Trabzon Halkevi**'nce yayımlanması **(BABA SALİM, Hayatı ve Şiirleri, Nesib Yağmurdereli, İstikbal Basımevi, 1946, Trabzon)** bu değerli şairin büsbütün unutulup gitmesini önlemiştir. Yoksul bir halk şairinin şiirlerinin yaşarken (ölmesi beklenmeden) devlet tarafından yayımlanması ve gelirinin şaire bırakılması günümüz ölçütlerine göre büyük bir değerbilirliktir ve düşündürücüdür.

Duyarlı yüreğiyle halkın içinden çıkıp gelen, kendi acılarının yanısıra halkın acılarını, sorunlarını, savaşlardan çıkar sağlayan vurguncuları, depremde ölen insanları, dünya savaşlarında yıkılan ocakları, ölen yakın dostlarını yaşadığı hayattan sorumlu bir şair kimliğiyle şiirlerine taşıyan **Baba Salim,** acının, sıkıntının, aşkın, güzelliğin, barışın dahası halkın şairi olarak 68 yıllık ömrünü şiire adayan **Karadeniz** yöresinin son usta halk şairlerinden biriydi. Ölümüyle birlikte Karadeniz kıyılarında halk şiirinin son ilmeği de koptu.

KOŞMA

Nice yıllar ben o yâri ararım
Söyle sabâ, söyle, cânânım nerde
Sarstı semâları âh ile zârım
Uğrattı başımı bir büyük derde

Yanıyor yüreğim, yâr âteşinde
Sanki bir Mecnûn'um Leylâ peşinde
Sevdiğim ya ondört ya onbeşinde
Bilmem yerde mi, yoksa göklerde

Ben bu dilber için yanar gezerim
Adını her yerde anar gezerim
Bülbülüm, dikene konar gezerim
Göremem, gonce mi gözümde perde

Güzel kuş nâmemi götür ver yâr'a
Sabretmez yüreğim hiç intizâra
Kaptırdım gönlümü bir inkisâra
Dönüyor yavrumun hayâli serde

Bulunmaz cihanda anın eşi
Sevdiğim, dünyânın akşam güneşi
Gönlümü her demde yakar âteşi
Ararım, gezerim onu her yerde

Ey Salim hicranla ağlama, yeter
Kavuşman yakındır, olma mükedder
Gurbet yolcuları verdiler haber
Dediler sevdiğin şimendiferde.

BABA SALİM

25. Yılı Nedeniyle

KIYI'lar üzerine söyleşi

Söyleşenler: Rasim Şimşek-Gündoğdu Sanımer
Ahmet Özer-Mustafa Reşat Sümerkan

A.Özer— Kıyı'nın 25. yılı nedeniyle toplu bir söyleşi yapmayı uygun gördük. İlk Kıyı'nın çıkış tarihi 1961. Bugün, bu tarihin üzerinden 25 yıl geçti. Sayın hocam bu konuda ilk soruyu size yöneltelim. Belirtilen tarihte Trabzon'da meslegiinin ilk yıllarında, sanatsever bir öğretmen olarak, bu işi paylaştığınız arkadaşlarınızlasınız. İlk Kıyı'nın temelinin atıldığı günler üzerine bize neler söylersiniz?

R.Şimşek— 60 yılların başında, Trabzon' da sanat alanında zengin bir potansiyel, sanatsal yaşama uygun bir ortam vardı. O yılların **Akademi Kitabevi** bu sanatçı topluluğa kucak açar bir özellik taşıyordu. Öykücü Adnan Topsakal, Şair Subutay Karahasanoğlu, derginin sorumlu yönetmeni Hukukçu Necmi Duman, öykücü-ressam Mustafa Beşgen, sanatın her dalında hünerli Ahmet Selim Teymur..... O yıllarda Trabzon'a sık sık tiyatro toplulukları geliyordu. Bir araya geldiğimiz bu sanatsever dostlarla **"acaba bir sanat dergisi çıkarabilir miyiz"** sorusuna yanıt aradık. Bulduğumuz yanıt ilk Kıyı oldu. "Kıyı" adı, anımsadığıma göre rahmetli Teymur'un buluşudur. Bu adın oluşmasında, bir **"Kıyıda"** olmuşluğumuzun etkisi olsa gerek:

A.Özer— İlk Kıyı'dan, günümüzde çıkan 4. Kıyı'ya kadar, Kıyı'ların tüm serüveninde, kesintisiz olarak, sayın hocam sizi ve Gündoğdu ağabeyi görüyorum. O yıllarda İstanbul'da bir tıbbiye öğrencisi olarak ilk Kıyı'da "Tavaşi Çeşmesi" başlığı altında şiirleriniz yayınlanıyor. Kıyıyla nasıl bir bağ kurdunuz? Bu sevdanız nasıl oluştu, nasıl sürdü Gündoğdu Ağabey?

G.Sanımer— Kıyı'nın çıkış öncesinde, Trabzon'da orta öğrenim öğrencisi iken, bu yörede kendini gösteren sanat etkinliklerinin çoğu kez içinde ve yöresinde yer aldım. Kıyı serüveni içinde yer alan kişileri yakından tanıyordum; bu işi sevdiyordum. O nedenle, ilk Kıyı'da bende yer aldım.

A.Özer— İlk Kıyı'da etkinliklerine tanık olduğumuz A.Selim Teymur ve şair Nabi Üçüncüoğluyla önceden tanışıklığınız var mıydı?

G. Sanımer— Trabzon'da o yıllar yargıç olan Teymur'u T.L.Y.C. deki **"müzik geceleri"**nden tanıyordum. Teymur, bu gecelerde koro şefi olarak görev yapıyordu. Şiirini ve kişiliğini çok sevdiğim Nabi Üçüncüoğlu ile çok daha eskilerde oluşturduğumuz bir yakınlığımız vardı. Nabi ağabeyin o yıllarda **Varlık** ve **Kaynak** dergilerinde özgün şiirleri yayınlanıyordu.

A.Özer— İlk ve tek kitabı "Memleket" in çıkış yılı da ilk Kıyı'nın çıkış yılı olan 1961 tarihine rastlıyor.

G.Sanımer— Evet ilk Kıyı'da ürünleri yayınlanan dostlarımız içinde kitabı yayınlanan ilk kişi Nabi Ağabeydi.

G.Sanımer— Soruları hep sen sordun Ahmet, bir soru da ben sormak isterim sana. 1961 yılı, bugüne göre hayli geride kalmış bir yıl, siz bugünkü gözleminizle, o yıllarda çıkan Kıyı'yı nasıl buluyorsunuz?

A.Özer— Kıyı'ya hem o yıllardaki bir gözle, hem de günümüzden bir bakış yöneltmek isterim. İlk Kıyı'nın çıktığı yıllarda lise öğrencisiydim. Dergi evimize geliyordu. Beni o yıllar dergide yayımlanan yazı ve şiirlerden çok resimler ve desenler ilgilendiriyordu. Bugünkü gözle dergiye baktığımızda onda bir coşkunun, bir içtenliğin olduğu apaçık görülüyor. Bu görünüm yıllar sonra dergiye sahip çıkmamızda bir etken oluşturuyor.

M.Sümerkan— Bir sorum olacak. İlk Kıyı'nın çıkışı sanırım heyecanla beklenen bir olaydı. Bugünkü kıyı o heyecanla beklenebiliyor mu?

A.Özer— Ben bu noktada birşeyler söyleyeyim. İlk Kıyı'nın yayımlandığı günlerde, yöremizde, çok sayıda sanat dergisi yoktu. Şimdilerde dergilerin yoğunlaşması edebiyat sanat hayatındaki etkinlikler, televizyondaki sunma olayı var. Yine de insanın kendi eliyle yoğurduğu, kendi eliyle biçimlendirdiği bir dergiyle kurduğu sevgi bağını, zamanın öyle kolay kolay silip atabileceğini sanmam. Yani aynı sevinçleri, az da olsa bugün taşıdığımıza inanıyorum.

G.Sanımer— Burada Mustafa'ya bir yanıt da ben vermek isterim. O, şimdilerde emek verdiği dergide umduğu ölçüde bir heyecan bulamıyor; ama, ilk Kıyı'nın çıktığı günlerde de durumun bundan çok farklı olmadığı inancını taşıyorum ben. O dönemde belki çok az sayıda dergi geliyordu kentimize ama, örneğin "Varlık" dergisinin metropoller dışında sanırım, en çok sattığı kentlerden biri de Trabzon'du. Televizyon yok o günler. O nedenle kitleler evlerine saklanmış değil. T.V. karşısına geçip, pasif bir doyum alışkanlığı henüz kazanmış değiller. İstanbul gazeteleri günü gününe gelmiyor. Bu yüzden kentimizde yayınlanan bir dergi doğal olarak daha bir ilgi ile karşılanacaktır.

R.Şimşek— Ben de bir şey söyleyeyim bu noktada. Bu söylediklerimiz gerçekte toplumsal ortama bağlıdır. O zamanlar sanata, kültürel etkinliklere coşku ile sarılma, daha içten bir ilgi, istek, bir sevgi vardı. Bugün ondan uzağız. Ben katılıyorum Mustafa'ya. Lise, ortaokul öğrencileri, öğretmenler bu dergileri elden ele verir ya da yayınlanan ürünleri konuşur, tartışırlardı. İlgi son derece canlı idi. Okullarda bile, sanat dergileri benzeri dergilerin çıkarılması ondandır. Kimi aydınlar da dil üzerine, kültürel sorunlar üzerine tartışırlardı o günlerde.

A.Özer— O toplantılarda yöneticilliklerniz oldu sizin sanırım. Konu olarak, öz olarak etkinlik olarak ne aşamadaydı onlar?

R.Şimşek— Bunlardan bir bölümü, doğrudan Kıyı ile ilgiliydi. İki tane "Sanat Gecesi" yaptık. O **"Sanat Geceleri"** büyük ilgi gördü. Katılan arkadaşlarımızın büyük bir bölümü bugün Trabzon'da yoktur ama bir bölümü burdadır. Rahmetli Nabi Üçüncüoğlu da sanatçı olarak, ozan olarak katılmıştı bizlere.

A.Özer— Burada görevli miydi?

R.Şimşek— "Karma Ortaokulu"nun kurucusu, müdürü olarak görev yapıyordu, Trabzon'da. Sevim Tunç, Mustafa Beşgen, A.Selim Teymur, Ziyad Nemli ve Gündoğdu Sanımer katılmışlardı o "Sanat Gecesi"ne.

A.Özer— Nerede yapılmıştı?

R.Şimşek— Halk Eğitim Merkezi Salonunda. Bu "Gece"lerden birini, iyi anımsıyorum devrin Valisi de gelip izlemiştir. Bu "Sanat Geceleri" doğaldır ki, Kıyı ile okurlar arasında daha yakın ilgi, daha candan iletişim kurulmasına katkıda bulunmuştur. Bir yerde, sanatı sevenleri, arayanları, isteyenleri biraraya toplamak, onların sayılarını çoğaltmak amacını güdüyordu.

A.Özer— Birinci Kıyı'da devrin valisinin, sizin bu çıkışınızı kutlayan bir yazısı sözkonusu. Bir sanat dergisine ilin yöneticisinin böyle bir yaklaşım kurmasını neye bağlıyorsunuz?

R.Şimşek— Bunu o zamanki toplumsal ortama bağlıyorum. Sanatın coşkusunu, sevgisini yüreğinde taşıyanların yaşadığı bir ortamda yöneticilerde ister istemez buna ilgisiz kalamıyor.

M.Sümerkan— Bu arada ben bir noktaya değinmek istiyorum. Benim doğduğum yıllarda bir "Genç Öğretmen" dergisi var. Onlara baktığımda görüyorum ki, çıkanların hemen hepsi öğrenci. Bu da o günlerdeki potansiyeli göstermesi açısından ilginç bence.

R.Şimşek— Hem de yatılı öğrenci. Aralarında ben de vardım. Toplu halde **"Boztepe"**ye gezi yapıyorduk. Orada kendi aramızda sanat ve edebiyat konularında görüş alış-verişi içindeydik. Bu tür oluşumlar belkide, daha sonraki yıllarda Kıyı'nın hazırlanması, ortaya çıkmasında etkileri olmuştur.

A.Özer— Bildiğiniz gibi, daha sonraki yıllarda Ömer Turan Eyüboğlu "Haki-

miyet" gazetesini çıkarıyor. Bu gazetede bir de "Sanat Sayfası" var. Ben incelediğimde gördüm ki, Gündoğdu Ağabey, sizin orada da yazılarınız şiirleriniz var. Gazeteye uzaktan yazılar gönderen bir sanatsever olarak bize o yıllar hakkında bilgi verir misiniz?

G.Sanımer— Bildiğiniz gibi, Rasim ile ortaokuldan arkadaşız, sınıf arkadaşı. Birlikte çıkardığımız bir duvar gazetesi vardı. Tiyatro etkinlikleri, dönem sonu düzenlenen edebiyat günleri vardı. Daha sonra **"Genç Öğretmen"** dergisini görüyoruz. O dergiyi öğretmen okulu öğrencileri çıkarıyor. **"Genç Öğretmen"** bir öğrenci dergisi. Bu yüzden de uzun ömürlü olamadı. Daha sonra **Hakimiyet'te** Ömer Turan'ın çevresinde toplandık. Edebiyat sevgimiz sürüyordu. Doğaldır ki **"sanat sayfası"**nda da biraraya geldik. Bu dönemde bizde bir başka gelişim gözleniyor. Bu da dile gösterdiğimiz özendi. Hem konuşurken hem de yaşarken arı dili yeğliyoruz. Öztürkçe sözcükler kullanmağa özen gösteriyoruz. gazetede **müretttiplik** yapıyoruz.

M.Sümerkan— Rasim Bey, ilk yayınlanan Kıyı'nın bir yılını bile tamamlamadan kapandığını görüyoruz. Kapanma nedenleri neydi acaba?

R.Şimşek— Benim anımsayabildiğime göre; bu, Kıyı'yı yönetenler arasındaki görüş ayrılığından olmuştur. Belli bir duyarlık ayrılığı vardı. O, zaman zaman gün yüzüne çıkıyor, tartışma konusu oluyordu. Zaman zaman parasal sorunlar da belki olmuştur; ama, asıl sorun o değildi. Asıl, bu anlaşmazlıklar önemliydi. O yüzden kapanmıştı.

A.Özer— O zamanlar bu dergiyi sınıfa getirebiliyor muydunuz? Örneğin, öğrencilerinize "Çocuklar böyle bir dergi çıkıyor, ben de burada yazıyorum" ya da öğrencilerinizden "Hocam dergide yazılarınızı okuyoruz, böyle bir öğretmenin öğrencisi olmaktan mutluyuz" gibi konuşmalar olabiliyor muydu? Dergi boyutlarında böyle bir iletişiminiz var mıydı?

R.Şimşek— Vardı. Sınıflara götürebiliyorduk. O yıllarda Öğretmen Okulu programlarında çeşitli seçimlik dersler de, çalışmalar yapılıyordu. **"Güzel konuşma ve yazma kursu"** adı altında... Kursu bir süre yönettim. Benim ve arkadaşlarımın yazılarını okuyan öğrenciler, daha sonra bizi buluyor ve kimi konuları tartışabiliyorlardı. Benim o yıllardan anımsadığım öğrenciler var: Osman Güler var, lisede Mustafa Duman, Ertan Tokinan vd...

A.Özer— Birinci Kıyı'ya ilişkin söyleşimiz yeterli oldu sanırım. Şimdi ikinci Kıyı'ya geçmek istiyorum. İsterseniz soruya yine ben başlıyayım. Bilindiği gibi İkinci Kıyı için aradan bir sekiz yıl geçiyor ve bu kez elemanı olduğumuz Fatih Eğitim Enstitüsü'nün öğrenci derneği yayın organı olarak karşımıza çıkıyor. Evet söz sizin.

R.Şimşek— Enstitüye geldiğimde, bir bölümü daha önce, öğretmen okulundan öğrencim olan yetenekli gençler vardı. Kimi şiir, kimi öykü denemeleri yapıyordu, kimi de deneme türünde yazılar yazıyorlardı. Sık sık ilişki kuruyorduk. Zaten çok kısa süre yayınlanmış olan Kıyı'nın özlemi vardı içimizde. Yaşatamadığımız ve bu yüzden acısını duyduğumuz... Öğrencilerimizle bu konuyu düşünüp tartıştık. Ahmet Selim Teymur Bey'e başvurduk. **"Dergi çıkarmak istiyoruz, ama Kıyı'yı çıkarsak. Onun adının bir saygınlığı var. Bize izin verir misiniz?"** dedik. Çok memnun oldu. **"Elimden geldiğince ben de yardımcı olurum, desteklerim"** dedi.

A.Özer— O dönemdeki gençlerin çabası, sanatsal etkinleri üzerine neler söylemek istersiniz Hocam? Bu yazıları, bugün hayli düzeyli yazılar olarak görüyorum ben.

R.Şimşek— O öğrencilerimizin benzerini biz sonradan Eğitim Enstitüsü'nde bulamadık. Bir mutlu dönemdi, bir kaç yıl,.. Yalnız bizim değil, Türkiye genelinde yayınlanan kimi dergilerde de ürünleri yayınlancak öğrencilerimiz vardı. Onların o hızla bugün çok daha iyi bir durukta olabileceklerini düşünmüşümdür. Eğer Kıyı dergisi 19. sayıda derneğin kapanmasıyla kesintiye uğramasaydı, o öğrenciler kalem denemelerini sürdürselerdi, bunlar okul sonrasında, hemen hepsi değişik türlerde yapıtlar ortaya koyacaklardı. Ben o zamanki öğrencilerimizden bir kaç ad vermek isterim: Şiirde Nuri Aksakal, öyküde Ömer Zeki Sulukan, öykü-deneme türlerinde Rıza Zelyut, denemede Halil Mercan Palabıyık şiirde, deneme ve eleştiri türünde M.Raif Özben, Mehmet Yardımcı, Ertan Tokinan, Güner Yalçın, Fahrettin Demir var...

A.Özer— Aynı Kıyı'da sizin de ürünleriniz yayımlandı Gündoğdu Ağabey, İkinci Kıyı yayımlanınca siz de orda yerinizi aldınız. Trabzon'da görevlisiniz artık. İlişkileriniz nasıl oldu? Dergiyle bağlantınız hangi aşamadaydı?

G.Sanımer— Bu dergi Eğitim Enstitüsü ağırlıklıydı. Ben o kadronun dışındaydım. İstanbul'daki öğrencilik yıllarımda pek çok sanatçıyla tanışma olanağı bulmuştum. Çoğu benim sanatla ilişkimin derecesini bilmiyordu. Örneğin: **Fazıl Hüsnü Dağlarca, Attila İlhan, A.Kadir, Haldun Taner, Peyami Safa, Celâl Sılay, Özdemir Asaf, İsmet Zeki Eyüboğlu, Halil İbrahim Bahar...** Trabzon'a döndüğümde edebiyat sevgisiyle doluydum.

Kıyı'nın yeniden çıkması ve daha önceki yıllardan tanıdığım arkadaşlarımın orada bulunması yüzünden ilgim kaçınılmaz oldu. İkinci Kıyı'ya baktığımızda ben şunları görüyorum: Bu Kıyı edebiyat çevrelerince daha yakından izlenmiştir.

Nabi Üçüncüoğlu, artık aramızda yok. Ne var ki o yıllarda Trabzon'da başka bir şair var: İlhan Demiraslan. İlhan Demiraslan neden Kıyı'da yok?

R.Şimşek— İlhan Demiraslan'la Kıyı ilişki kurmaya çalışmıştır. Gerek dergiyi çıkaran öğrenciler, gerekse de ben ondan birkaç şiir almak istedik. Belki bir öğrenci derneğince yayımlanmış olacak, Kıyı'ya ürün vermedi. Bunu kendi açısından düşünmüş olabileceği gibi, derginin yaşamı, geleceği açısından da düşünmüş olabilir.

A.Özer— Bu değerlendirmeleri yaparken, bizim sözünü ettiğimiz sanatçılarımızı, okurlarımız daha yakından tanısın istiyorum. Örneğin Nabi Üçüncüoğlu ile İlhan Demiraslan'ın kişiliği ile ilgili neler söylersiniz?

R.Şimşek— Ben Nabi Üçüncüoğlu'nu daha yakından tanıdım. Demiraslan'dan çok onunla birlikte oldum. Üçüncüoğlu, saygın kişiliği olan bir öğretmen, bir ozan. Kendi içine dönük, kendi derinliklerinde yaşayan biriydi. Bir meslektaş olarak ilişkilerimiz vardı. Şiir ve sanat üzerine çok az konuşurdu. Trabzon'a atanması benim için ayrı bir mutluluk olmuştur.

A.Özer— Onu Trabzon'a gelmeden önce tanıyor muydunuz?

R.Şimşek— Şiirlerinden tanıyordum. **VARLIK**'ta, **KAYNAK**'ta, şiirlerini okumuştum.

A.Özer— Şiirlerinin özü ile ilgili neler söylersiniz?

R.Şimşek— Şiirleri yurt sevgisiyle, yurt gerçekleriyle, genelde insan sevgisiyle doluydu. Çoğunun öğretmenlikle bağlantısı vardı. Bu arada doğrudan doğruya sevi üzerine yazdığı şiirleri de vardır. Büyük şiirin ardında olmayan, ama yalın, güzel, gerçek şiirler söyleyen bir ozandı.

A.Özer— Nabi Üçüncüoğlu, bir öğretmen-şairdi. Sanata duyarlı bir öğretmen olarak, onu sizin anlatmanızı istedim. Demiraslan ise bir tabipti. Onu da tabip Sanımer anlatsın.

G.Sanımer— İzin verirseniz, öncelikle Nabi ağabey hakkında bir iki söz etmek istiyorum. Nabi Üçüncüoğlu, çok yakınımdı. Acılarla dolu yaşamından şikayet ettiğini hiç görmedim. Şiirlerine baktığımızda, **"sanat yapma"** eğilimi göstermeyen, yalın, sade vatandaşın serüvenini yansıtan arı, duru bir dille şiirler yazıyordu. **"Godil deresinde dünya yumruk kadar"** derken olsun, **"vay ana-**

ımı be kar yağmış" derken olsun, o, dağların ötesinde kalmış, Anadolu insanının görünmez yalnızlığını, çaresizliğini dile getirme amacındaydı. İlhan Demiraslan, hekim olduğu için değil, şair olduğu için arkadaşımdı. Tedirgin, pekçok sorunları olan bir insandı. Kendi alanında iyi bir hekimdi. O kendini **"Ne üstün başarılı bir ozandım/ Ne de üstün başarılı bir hekim"** diye varsın yargılasın, gerçek budur. Son yıllarında yazdığı şiirler, usta bir şairin özgün ürünleriydi. Rastgele her kişiyle dostluk bağları yoktu, güçsüz insanların sorunlarına koşmaktan apayrı bir mutluluk duyardı. Belli bir dünya görüşüne sahipti. O çizgisinden uzaklaştığına tanık olmadım. KIYI dergilerinde yer almadı ama, ölümünden sonra biz onu Kıyı'da bağrımıza bastık.

A.Özer- Şimdi artık üçüncü Kıyı'ya geliyoruz. 30 Ocak 1984 tarihli Kuzey HABER Gazetesinde Ahmet Selim Teymur "KIYI" başlıklı bir yazısında, üçüncü Kıyı için "Kıyı'nın 21 sayısının gerçek sahibi Gündoğdu Sanımer'dir" diyordu. Teymur bu sözle neyi anlatmak istiyordu? Bu kıyı konusunda neler söyleyeceksiniz?

G.Sanımer— Bu sözle neyin anlatılmak istenildiğini tam olarak bilemiyorum. Bu Kıyı, benim Raif Özben'le bir araya geldiğim zamana rastlar. O sıralar Trabzon'da görsel sanatlar ağırlık taşıyordu. Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde ardarda sergiler açılıyordu. Biz de çoğu kez orada bir araya geliyorduk. O günlerden birinde **"KIYI'yı yeniden çıkarabilir miyiz"** diye düşündük. Çıkarmaya karar verilirse, bu toplumda Teymur'da yer almalıydı. Durumu kendine açınca, başlangıçta ikircikli davrandı. Sonradan razı oldu. Kıyı'ların tümünde yer alan Rasim Şimşek de bizimle birlikte oldu. Ekonomik konuda katkılarımın olması nedeniyle, Teymur'un bu ifadeyi benim için kullandığını sanıyorum.

A.Özer— Bu KIYI'da hepimiz yer aldık. En uzun KIYI bu oldu. Fakat Teymur'u yalnız bıraktık. Evet Teymur'u neden yalnız bıraktık. Rasim Hocam siz söyler misiniz?

R.Şimşek— Üçüncü KIYI'da Teymur'un fazla yalnız bırakılması söz konusu değildi. İçimizde en rahat çalışacak durumda olanımızdı. Emekliydi. Kuzey HABER'le ilişkileri vardı. Kaldı ki yazıların seçimi konusunda biz de zaman zaman yardımcı oluyorduk.

G.Sanımer— Ben şunları ekleyebilirim. Derginin basımında, hazırlanmasında, pikajında, yazıların düzenlenmesinde hemen hemen her işinde görev almıştır Teymur. Gerçi bunları yapmaktan zevk alıyordu. Bunlardan da fazla bir yakınması yoktu.

R.Şimşek— Teymur, belli konularda ödün vermezdi. Sanat dergisi niteliği açısından yönetimle uyum sağlayamaması yüzünden dergi kapandı.

A.Özer— Teymur'un çekilmesinden sonra acaba başka bir ad altında derginin yaşatılması düşünülmedi mi?

G.Sanımer— Düşünülmedi. Kapanmasaydı kuşkusuz gelişecekti. Üçüncü Kıyı'da görsel sanatlara daha fazla yer verilmiştir. Yörenin görsel sanat alanında ürün veren sanatçıları ayrıntılı olarak tanıtılmıştır. Onda ilk Kıyı'dan farklı atılımlar, beklediğimiz yenilikler olmadıysa bu kadrosundan değil zaman içinde gereken gelişmeye ömrünün yet-

memesindendir.

A.Özer— Sümerkan, bizim değişik yerlerde çok yazılarımız yayımlandı. Senin de değişik dallarda ödüllerin var. (Fotoğraf dalında, mimarlık alanında...) Üçüncü Kıyı'da kendi yörenden derlediğin konulardan oluşturduğun inceleme ve araştırmalarla, yer alma çabasındaydın. Ancak son yazını getirdiğinde Kıyı kapanmıştı. Bu noktadan Kıyı'ya nasıl bakıyorsun?

M.Sümerkan— Kıyı kapanmadan 5-6 sayı önce, dergiyle sıcak ilişkiler kurmuştum. Kıyı'da; güzel, nitelikli ürünler yayımlanıyordu. Ben de kendi uğraş alanımda yazılarla katkıda bulunabileceğimi düşündüm. Orda yörenin folklorundan, kültüründen yazıların yayımlandı.

A.Özer— Bu aşamada şöyle bir gerçek çıkıyor karşımıza. Sanat dergilerinin yöneticilerinin de sanatçı olmasında büyük yarar var. Türk edebiyatına baktığımız zaman, Avni Dökmeci KAYNAK'ı çıkarmış, Yaşan Nabi VARLIK'ı, Cemal Süreya PAPİRÜS'ü, Muzaffer Erdost PAZAR POSTASI'nı çıkarmış. Hepsi de yazar, hepsi de sanatçı, şair. Hepsi edebiyatın nabzını elinde tutan insanlar. Kanımca merak ve ilgi yetmiyor. Biraz da çilesini çekmek gerekiyor. O sevinci duymak gerekiyor.

G.Sanımer— Bu son **KIYI** Dördüncü **KIYI** umarım sürer gider. Benim çok özlediğim olay gerçekleşmiş olur. Bizden genç kuşaklara bu sevdayı aktaralım diyorum. Ben gerçeklere bu tutkuyu aşılamaya çalıştım hep. Örneğin Ali Mustafa.... Birkaç genç daha vardı. Onlar buradan gittiler, uzak kaldılar **KIYI**'ya. **KIYI**'nın genç insanlara gereksinimi var. Konuşmalarımızdan da bu izlenimi edindim. Son **KIYI**'mız Trabzon dışına Türkiye'nin değişik bölgelerine açılma bakımından olsun, abone bakımından olsun, yankı açısından olsun diğer **KIYI**'lardan çok daha önde gidiyoruz. Bunu hepimiz görüyoruz. Bu KIYI'yı daha çok seviyoruz. Siz bu **KIYI** için neler söylersiniz?

A.Özer— İlk KIYI'dan sonra KIYI'ya kadar KIYI'da sizler yer almasaydınız ben bu KIYI'ya bu kadar emek vermezdim. Trabzon'da sanatçı duyarlılıklarıyla sevdiğim iki insanımız. Biriniz öğretmenim, biriniz yakın dostum. Belki de edebiyat ve sanata olan tutkunuz beni size bağlıyor. Edebiyat dünyasında çok kişiyi tanıdım. İmza günlerine katıldım, yazışmalarım oldu. Bu nedenle dergiyi amatörlük boyutlarından soyutlamaya çalıştım. Gördüğüm kadarıyla, okur edebiyatta içtenlik arıyor. Biz de arıyoruz bunu. Bu nedenle ben, KIYI'da birçok dergide olmayan bu içtenliği oluşturmaya çalışıyorum. KIYI'da kendi çevremizin kültürünü, sanatını, sanatçısını incelemeye çalıştık 8 sayıdır. Ayrıca biz, KIYI'yı "Kendi zevklerini tatmin anlayışı"nda çıkarmıyoruz. Örneğin Arslan Pulathaneli ile yaptığımız söyleşi bir kültür adamını sunma amacı taşıyordu. Bu amaca ulaştık. Bu konuda gerek sanatçılardan gerekse çevreden geniş yankılar geldi. TV onunla proğram yaptı. KIYI bu konuda görevini yapmanın mutluluğu içindedir. Yeni KIYI okurları bulduk. Ben KIYI'nın yüzüncüncü sayılara ulaşacağından umutluyum.

G.Sanımer— Rasim, sen son KIYI'yı nasıl buluyorsun?

R.Şimşek— Son Kıyı kimi yönleriyle önceki KIYI'lara benziyor. Ben ayrılan yönünü belirtmek istiyorum. Daha önceki KIYI'lar sanat olarak diyebileceğimiz yeniliklere yer veremiyordu. Bunların bir bölümü dördüncü KIYI'da kapak bir olayla ya da bir manşetle gündeme getiriliyor. İçerikte de bunun yansıması olan yazılara yer veriliyor. Boyutları nedeniyle fazla uzun yazılara yer veremiyoruz. Bu bir eksiklik. Mutluluk duyduğum, bundan böyle yayın başlatma düşüncemiz... Eğer bu gerçekleşirse KIYI kurumlaşır. KIYI'nın kitap yayınını başlatması onun etkinliğini artıracaktır. İlk KIYI dergisi bugünlere kesintisiz gelebilseydi şimdilerde 300. sayılara ulaşacaktı.

A.Özer— Bu son Kıyı'da, Kıyı'nın sürdürülmesinde, etkinliği olan biri olarak neler söylemek istersiniz Sümerkan?

M.Sümerkan— Kıyı'ların tarihinde genellikle aynı kişiler görev aldılar. Kıyı'nın her çıkışında bu kuşak Trabzon özelinde- bir güvence olmuştur. Siz yaşadığınız sürece de Kıyı'lar sizin önayak olmanızı bekleyecektir kuşkusuz. Gördüğüm kadarıyla 25 yılda Kıyı ailesine dışardan çok az katılanlar olmuştur. Umarım bundan sonra yetenekli kişiler Kıyı'ya gelirler, onun bir köşesinden tutarlar.

G.Sanımer— Benim bu konuda tekliflerim vardı. Bu tekliflerimi burada bir kez daha yineliyeyim: Son iki Kıyı'nın çıkışlarında hep genç kuşaktan yeni sanatçıları kazanmak istemişimdir. Trabzon'da sanatla ilgilenen gençler yok değil. Gençler kimi sanatçılardan etkilenebilir. O ayrı bir iş ama, benim istediğim kendi öz üretimini, belli özgün düzeylere ulaştırma yeteneği taşıyan kişileri Kıyı'da görebilmek... Özellikle Ahmet daha özgün işlerle uğraşsın. Genç arkadaşlar bu işin heyecanını yaşayarak, tadarak daha aktif görevler alsın istiyorum. İkinci Kıyı'yı çıkaran öğrencilerin heyecanını taşıyacak kişilere gereksinimimiz var. Kıyı'ya birkaç kuşak birden sahip çıksın istiyorum.

R.Şimşek— İkinci Kıyı gibi üçüncü Kıyı da da bizim öğrencilerimiz vardı. Özellikle Ali Mustafa, Hayriye Topçuoğlu, Emine Yılmaz. Son ikisi araştırma görevlisi olarak Eğitim Fakültesinde görev aldılar, sanatın, yazının dışında kaldılar. Bunlar da bir süre sonra dergide ürünleriyle yer alacaklardır sanırım. Amacımız, Kıyı'da yetişenlerin tümünün Kıyı dışında kalmamaları. Bu nedenle de dergide ürünü yayınlanan herkesle sıcak bağlar oluşturmak gerekir.

G.Sanımer— KIYI'nın günyüzüne çıkmasında emeği geçen, özveride bulunan ve bu sevinci bizlerle yaşayan, bölüşen dergimiz/ yöneticilerine hepimiz adına teşekkür etmek isterim.

A.Özer— Dilerim söyleşimizle, çoğu okurlarımızın sorularına yanıt vermiş olduk.

Bir İlk Roman:

YAŞAMAK TUTKUSU

Öner YAĞCI

YAŞAMAK TUTKUSU, **Metin Kökten**'in ilk romanı.
Kökten, 1982'den sonra yayınlamaya başlamış kitaplarını. **Ölümü Beklerken, Tik, Arayış** adlı öykü; **Ey Gidi Gençlik** adlı günce; **Komplo** adlı inceleme; **Hayat Bu** adlı oyun; **Sarı Defter** adlı şiir kitaplarından sonra 1986'da YAŞAMAK TUTKUSU adlı romanını **İnsanca Yayınları**'nda yayınladı. (239 sayfa.)

Romanda 82 yaşındaki **Hüsniye Ana**'nın yaşamı anlatılıyor.
Ananın yaşamı iki kanalda gelişiyor. Birinci kanalda Hüsniye Ana, Çuhadaroğulları'na zorla gelin edildiği birinci dünya savaşı günlerinden başlayarak son 70 yılda yaşadığı ve gördüğü olaylardan belleğinde kalanları anlatıyor. İkinci olarak da Hüsniye ana, bunca yıllık ömrünün getirdiği sorunların altında ezilmeyen, umutsuzluğa kapılmayan bir kadın olarak 82. yaşında yaşadığı olayları gözler önüne seriyor.
Dün ve bugün iki ayrı kanalda gelişerek çakışıyor. Bir kadının, bir ananın yaşamından yola çıkılarak, onun çektiği acılar ve yaşadıklarıyla, ülkenin genel olarak içinde bulunduğu, yaşadığı tarihsel-ekonomik-toplumsal, kültürel koşullar anlatılmaya çalışılmış romanda.

YAŞAMAK TUTKUSU'nda anlatılan olayların tümü Samsun yöresinde geçiyor. Yazar, kendi memleketinden gözlemleriyle oluşturmuş kitabını. Bu gözlemler sonucu ortaya bir ananın dramı çıkmış. Daha çocukken gelin edilen büyümesi beklenilen, sonra kocası ölünce çocuk olan kayınbiraderine verilen, "daha on sekiz yaşındayken bu ülkeye bir baba, bir kardeş, bir koca şehit hediye eden.", 15 çocuk doğuran bir kadın Hüsniye Ana.
Hüsniye Ana'nın yaşamı anlatılırken işlenen bazı sorunları şöyle sıralayabiliriz:
Orman ve orman köylülerinin sorunları, ormanın yokedilmesi, doğa sevgisi; Yaşlılık ve kadın sorunları; savaş üzerine düşünceler; Yalnızlık ve ölüm üzerine, insan sevgisi ve yaşamın anlamı üzerine düşünceler...
Bütün bu sorunlar birbirinin içinde ele alınıyor. Ana, geçim yaşamını anlatırken ve bugününü yaşarken tüm bu sorunlar hakkındaki düşüncelerini aktarıyor. Yazarın da yer yer müdahaleleriyle bu sorunlar hakkında bir düşünce oluşturuluyor. Kimi yerlerde bu düşünce açıklama olayı bir söylev vermeye dönüşüyor ve bu da romanı aksatıyor elbette. Ana'nın, örneğin yabancılaşma (139) ve Anti-Amerikan görüşleri (231) konusundaki düşüncelerinin yapay ve zorlama olduğu sezilebiliyor.
Bunun dışında romanla ilgili şu saptamaları yapmak istiyorum:
Yöresel dilin kullanılmasında, gerçekçi olma açısından bir başarı var olsa bile, bunun fazla kullanımının romana duraganlık verdiğini, sona eklenen iki sayfalık sözlük dışında da kullanılan yöresel sözcüklerin okunma-anlaşılma güçlüğü verdiğini söyleyebilirim.
Kimi yinelemeler de gereksiz olduğu için göze batıyor. Örnek olarak şunları sıralayabilirim: Ermeni-Rum olayı (22, 59, 96); İncir ağacı dikmek: (45, 79, 166, 186, 223); Kızılderili çadırlarına benzemek (122, 141, 166, 186, 223); Bıyıkaltından gülmek (131, 136); Doğanın dengesi (87, 142, 148)... Kimi sözcüklerin yanlış kullanıldığını da görüyoruz. Bu da elbette ki romanı yaralıyor: İmge (78, 81, 117, 223, 225); ayrıcalık (82, 108); 'Vb.' gibi. 'Km.' gibi, 'I. Büyük Savaş' gibi yazımlar konuşma içerisinde hiç de uygun olmayan bir biçim oluşturuyor.
Bütün bu eksiklikler ve yanlışlıklar elbette romanın başarısını engelliyor. Bir ilk roman olması nedeniyle bu eksikliklerin ilerde giderileceğini dünüyorum. Böyle yaklaşınca YAŞAMAK TUTKUSU romanı sevgiyle kaleme alınmış bir Ana romanı olarak görülüyor bana. Bir Ana: Birinci Dünya Savaşından başlayarak, Kurtuluş Savaşı'na, İkinci Dünya Savaşı'na, açlıklara, yoksulluklara, acılara, hoşgörülmelere, unutulmalara, 1960'lara, 1971'lere, 1980'lere tanıklık eden bir ana. Bu tanıklık 239 sayfaya sığdırıldığı için doğal olarak yetersiz kalıyor. Ama Ana'nın yaşamındaki kesitlerden ülkemizin bir bölümünün yaşadıklarının kısaca da olsa gözlerimizin önüne serilmiş olduğunu söyleyebilirim.

Binbir sorunla savaşa savaşa, "Gösterişten uzak, sıradan bir Anadolu anası olarak" (218) yaşamıştı Ana. Yine de "Yaşam doyamıyordu" (218). "O, bir Anadolu kadınıydı. O, bir sezgi, duygu, öz kaynağıydı. Hatalarıyla sevaplarıyla, doğruları yanlışlarıyla bir kadın; bir ana, bir ayaklı tarih, halkın sağduyusunun sembolüydü." (233)

Doğa ve insan sevgisiyle; bir insanın, bir kadının, bir ananın çevresindeki insanların sorunlarıyla bütünleşen yaşamıyla dolu, bir Anadolu Anası romanı YAŞAMAK TUTKUSU.

KİTAPLAR DÜNYASINDAN

Ahmet ÖZER

ZAMAN BOYUTU

Subutay Hikmet'in yeni kitabının adı ZAMAN BOYUTU. Şiirde aldığı yolun son istasyonu olarak nitelendirdiği yapıtının adının getirdiği çağrışımı içimde demleyerek, şairine soruyorum "Ne demek 'zaman boyutu?" Yanıt veriyor şair: Zaman boyutu olmaz diyor, mekân boyutu olur. Boyut, mekânı oluşturur. Boyut, mekân ölçüm birimidir. Boyut, çizgi ve yüzey kavramları bir cismi oluşturan unsurlardır. Zaman boyutla ölçülemez ve algılanamaz. "O halde neden gelip oturuyor böylesine özgün bir anlatım" diyorum. Şair: Zaman boyutu tamlaması, tamlananı olumsuzla tamlama yoluyla yeni ve felsefi bir kavram oluşturma çabasıdır. Diğer yandan zaman boyutu tamlaması, zamana ayrı bir açıdan bakmak; yaşamı, zaman unsuruyla yorumlama arzusuyla anlatılabilir ancak...

Kitaba bakıyorum: 39 şiir, 48 sayfa. 40 yıllık bir şiir birikiminin bir yerde haddeden geçirilmiş bir görünümü oluyor ZAMAN BOYUTU. Kitapta, daha önceki kitaplarında okuduğum şiirlere rastlıyorum. Şair, tüm şiirleri arasından önemsediği şiirlerin kimilerini yeniden okura sunmak istemiş. "Bir seçki mi hazırladınız?" diye soruyorum. Şair konuşuyor: Seçki değil, ama kitabın ana teması insandır. Zaman içinde insandır. Zamandan insanın soyutlanamayacağıdır.

Subutay Hikmet'in şiirinde sürekli bir sığınma gözlenir. O, şiirin öznesi ile kendi duyguları arasında kesintisiz bir iletişim kurar. Bu iletişim, şiire gerçek hakkını vermek kadar, şiiri bir görev uğrunda kullanmak amacını da yedeğine alma sorumluluğunu taşır.

Doğduğu yörelerin ötesinde yaşamak kadar, belli bir yaş kesitinde hayatı daha derinlemesine gözlemek, ona özlem şiirini yazdırır. Bu özlemler, geri dönüşlerle çocukluğunun ilk gençliğinin geçtiği yörelere gönderme yapmak kadar, yaşanılan zaman diliminden çok ilerlere de uzanan çağrışımlar oluşturur.

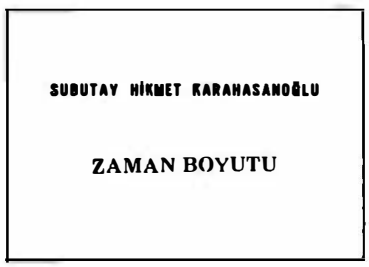

Subutay Hikmet, 60. yaş nedeniyle 1985 Nesin Vakfı Edebiyat Yıllığının 555. sayfasında yer alan değerlendirmesine şu görüşlere yer verir: Şimdilerde şiir yazmak yerine şiiri izlemek daha güzel görünüyor. Genç ozanları, güzel şiirleri gördükçe kendim yazmışım gibi heyecanlanıyorum, seviyorum, seviniyorum "elleriniz dert görmesin" diyorum.

Zaman boyutuyla, zamanda boyutlar arayan Subutay Hikmet'e şiir dünyasında yeni arayışlar diliyoruz.

YAĞMUR KAPILARI

"Yağmur Kapıları" Kerem Yayınları OZAN/Şiir dizisinin ilk şiir kitabı. Mayıs 1986'da yayımlanmış. Yayımlandığı günlerde, kitapların içindeki mürekkebin buğusu tüterken, kitaba imzasını atan Asım Öztürk, bu sevincini okurlarıyla bir imza günü çerçevesinde bir kez daha yaşamıştı. Burhan Günel, M.Yaşar Bilen, Füruzan Toprak'la 5.5.1986 günü Ankara'daki imza gününde yurdun dört bir yanından gelen sanatçı dostlarla imza gününün coşkusunu yaşamıştık.

Elimdeki kitaptaki yazılardan payıma düşeni bir kez daha yaşayarak sayfaları çevirmeden kitaba bir değerlendirme notu düşen, eleştirmen Mehmet Yaşar Bilen'in yargısını buraya almak istiyorum. "Asım Öztürk, uzun soluklu şiir işçiliğiyle, aslolan yaşamın sorunlarını geniş bir coğrafya alanına yayarak kendi bütünselliği içinde bilincini, duyarlılığını yedeğine alıp kimi kez coşkun, kimi kez dingin bir ırmak gibi yatağında sürekli devinen, giderek kendi kanalında yeni yollar açarak şiirini ve toplumcu şiirimizi genişletmeye çalışıyor..."

"Yağmur Kapıları" Asım Öztürk'ün, ÜRETMENİN NAR ÇİÇEĞİ (1978) MAVİ BİR SANCIDA (1982) adlı şiir kitaplarından sonra okurlarına sunduğu dördüncü şiir kitabı.

Asım'ın şiirlerine yakından baktığımızda, köpürerek akan bir çağlayanın karşısında buluruz kendimizi. Doğanın ve yaşamın tüm diriliğini şiirlerinde ırmaklar gibi sunan şairin şiirlerindeki başlıkları kaldırdığınızda tek bir şiirin karşısında bulursunuz kendinizi. Onun şiirleri, hayatın her alanında gezdirilerek umut/umutsuzluk ilkelerini sürekli gündemde tutan şiirlerdir. Yaşanılan acılardan, yaşanması gereken sevinçlere değin, şair olma sorumluluğu içinde şiir üreten şairin, şiirlerini okurken, Hasan Hüseyin şiirinin coşkusunu yaşar gibi oluruz. Nitekim 37 şiirinin yer aldığı kitabının, altı şiiri "Güz Çiçeğidir Hasan Hüseyin" başlığı altında, sevgili Hasan Hüseyin'e armağan edilmiş.

Özetle, Asım Öztürk, şiirinde biçimsel olarak da yeni arayışlar peşinde olabilirse, şiirinin yüreğini dolduran anlamı, daha etkin bir yapıya ulaştıracağına inanıyor, onları dünyaya açılan bir pencere olarak selamlıyorum.

LÂL OLSUN ÖLSÜN

Metin Güven'in "Lâl Olsun Ölsün" adlı bir şiir kitabı son beş yılda yayımladığı üçüncü şiir kitabı oluyor. Daha öncelerde yayımladığı iki şiir kitabı - Ömrüm Geçen Bir Sağnak Gibi", Güvercin Yüreğinde Gül Renkli Çocuklar- 20 yılık şiir serüveninden damıttığı şiirlerin okurlarına ulaştırdığı yapıtlarıydı.

Şiirini çok yakından izlediğim, çoğu kez aynı dergilerde birlikte şiirler yazdığımız Metin Güven'in ilk kitabı "Ömrüm Geçen Bir Sağnak Gibi" üzerine, Üçüncü dönem Kıyı'da şu değerlendirmeyi yapmıştım: "....Onun seslendiği kimi zaman bir çocuk, kimi zaman bir sevgili, çoğu zaman da hayatın kendisidir. Ancak bu seslenişler arasında kapalı tutulan anlatımlara rastlandığı gibi, savsözlere yenik düşen bölümler de göze çarpar..."

Metin Güven'in şimdilik son kitabı İstanbul'da SÜREÇ Yayıncılık tarafından yayımlanmış. 64 sayfalık kitap, alışılmış şiir kitaplarından daha ufak bir boyluma sahip. Bu 64 sayfada 56 şiiri yer alıyor şairin.

Önceki kitaplarında da yer alan şiirlerinde ön plana çıkardığı gerçekler çoğu kez yaşamından damıttığı görüntülerle, gözlediklerinin bir bileşkesi sayılabilir. Metin Güven, hayatın diyalektik yorumlanışına engel güçleri sürekli olarak olumsuz sıfatlarla devre dışı tutmaya çalışır.

Yıldızlar, çiçekler, kuşlar, özellikle de renkleri şiirlerinde birer motif olarak kullanan şair, 70 kuşağının şiirimizin gündemine aldığı hesaplaşmayı bütün boyutuyla şiirlerine sindirir.

Sevgiliyle hesaplaşmanın, karanlık gecelerin, yaralı güvercinlerin cesaretin, yaşanılan yılların acılarının şiire tasıyıcısı olarak gördüğümüz "Yaralı bir ömrün şairi" olarak nitelendirebileceğim şairin kitabına biraz da memleketi (BURSA) nın adını ön plana alarak koyduğu "Mutlaka Bursa" şiirinden bir bölümü buraya almak istiyorum: (nerde bir eski sevgili dursa/ orda başlıyor yurdum/ ve mutlaka Bursa) durdum ve kayboldum sonra/ uzaklara sarkan/ bir hançer gölgesinde./

Şiirini hayatın savrukluğuna koşut bir yapıda sunan Metin Güven'in çağdaşın içindeki çağdışılığı sergilemesiyle şair olarak kalacağına inanıyorum.

KIYI'YA

- KARABÜK POSTASI (Gazete), Hürriyet Cad. Altın Makas Pa ajı, No. P/17-18-19, KARABÜK.
- NAZİLLİ OLAY (Gazete), Hürriyet Cad. Şekerci Pasajı, NAZİLLİ
- SANDIKLI POSTASI (Haftalık Gazete), İstasyon Cad. No:32/2 Sandıklı/AFYON
- ANADOLU (Gazete) Atatürk Bulvarı, No.14, SİVAS
- ÇORUM (Gazete), Kıbrıs Cad. No.23, ÇORUM
- ÇAĞDAŞ BASIN Çağdaş Gazeteciler Derneği, Fevzi Çakmak Sok. No.14/12, Kızılay/ANKARA
- ŞARKÖY SANAT, Kent Basımevi, Şarköy/TEKİRDAĞ
- İMECE, Aylık Sanat ve Kültür Dergisi, P.K. 54, SİVAS
- ŞİİR BOYLARI GÜVERCİN: H.Akarsu, (Şiirler) Tuna Yayıncılık, Kurtuluş Cad. Yılmaz Apt. No.48, D:1, Malkara/TEKİRDAĞ, 64 sayfa, 400 TL.
- ÖNCE: Berrin Taşan, (Şiirler), Kendi Yayını İSTANBUL, 124 sayfa, 700 TL.
- GERÇEK SANAT, P.K. 939 Karaköy/İSTANBUL, 16 sayfa, 150 TL.
- KONUŞSANA Durcan Yaşacan, Kerem Yayınları, P.K. 29 Bulancak/GİRESUN 88 sayfa, 550 TL.

- ÖĞRETMEN DÜNYASI, Aylık meslek dergisi, Selanik Cad. SSK İşhanı, Kat: 8, No:512 Yenişehir/ANKARA, Fiatı: 300 TL.

- BELKİ BİR GÜN: Ali Narcın (Şiirler) P.K. 90, Bakırköy/İSTANBUL 144 sayfa.

- HAYDİ VER ELİNİ: Lalib Mirvec, (Şiirler) P.K.20, Edirnekapı/İST. 80 Sayfa, 400 TL.

* * *

- LÂL OLSUN ÖLSÜN: Metin Güven, (Şiirler), Süreç Yayıncılık, İnebey Cad. 47 BURSA, 64 sayfa, 350 TL.
- ZEYTİN DALI: İshak Ümit Çubukcu, (Şiirler) Kendi Yayını, Verso A.Ş. Konur Sok. 13/7 Kızılay/ANKARA, 64 sayfa, 500 TL.
- KASIMPATI KOKUSU: Aral Öztaşkent, (Şiirler) Sanat-Koop Yayınları, Milli Kütüphane Cad. No:19 Tıbaş Vakıf İşhanı Kat:3 Konak/İZMİR
- YÖKNAME: Sönmez Yanardağ-Muammer Kotbaş, (Karikatür Albümü) Karadeniz Gazetesi, TRABZON, 80 sayfa, 250 TL.
- DÜŞÜN, Gazete, Divanyolu Işık Sok. Işıkhan Kat:5 No. 52, Sultanahmet/İSTANBUL
- SEVGİ YAZILARI, Öner Kemal, Yaprak Yayınları, Ankara Cad. 60/21 Sirkeci/İSTANBUL, 160 sayfa, 770 TL.
- BÜYÜK SULAR, Cevdet Yeşiltepe, Şiirler,
- BİR DAMLA ÖLÜM: Suat Salih ARSAL, (Şiirler) P.K. 862, Sirkeci/İSTANBUL, 34 sayfa, 100 TL.
- YARINLAR ÖLMEZ Tamer Abuşoğlu, (Şiirler) İmece Yayınları, İnönü Cad. Lise Arkası No:18 Kat.3 GAZİANTEP.
- İŞTE HAYAT, İŞTE ÖLÜM VE TARİH, Özkan Mert, (Şiirler) Dayanışma Yayınları, 88 sayfa, 250 TL.
- SPHİNX (Oyun) Hubay Miklos, Çeviren: Nisa Kadıbeşegil, Oluşum Yayınları, Bardacık Sok. 15/3 K.Esat/ANKARA, 48 sayfa, 50 TL.
- ESKİ DESENLER, Burhan Günel Roman, Kerem Yayınları, yazışma: P.K.78 Bahçelievler/Ankara, 360 sayfa, 1575 TL.
- EDEBİYAT İZİNDE, M.Yaşar Bilen, Eleştiri, Kerem Yayınları P.K. 78 Bahçelievler/Ankara, 144 sayfa, 700 TL.
- GÜNEŞ BATARKEN, Abdülkadir Paksoy, AYKO Yayınları, Rüzgarlı Sok. Özler İşhanı 7/32 Ulus/Ankara, 64 sayfa,
- TRABZON 1869-1933 YILLARI YAŞANTISI, Derleyen: Cumhur Odabaşıoğlu, Yazışma: P.K.77 Trabzon, 178 Sayfa.
- KUŞ Tan'ın aylık çocuk dergisi, Yazışma: KUŞ Dergisi 38000 Priştine/Yugoslavya, Basın Sarayı Kat:XV PK. 199 Ederi:30 Dinar.

GELENLER

ÖMRÜMDEN

Bir dağ gibi çıkıp giden ömrümden
Yağmurunu çözüverir bir iklim
Göklerinden sevinçlerle geçtiğim
Ömrüm gibi süzülürsün ömrümden
-Dağ çekilir:
Güz bakışlı gözleridir
Çok eski bir çocuğun
Zamanı sorgulayan sesi
Bir doğumdan bir ölümden savrulur
Saçlarına düğüm olur gölgesi

Dağ yorulur:
Ateşlerken akşamın kandilini
Kızıl saçlı bulutlar
Bir özlemden bir sonsuza yol olur
Güz bakışı solar gider çocuğun.-
Bir dağ işte sessizce
Çözülürken ömrümden
Ölümlerden ölümsüz
Sevda gibi apansız
Bir çığlığa dokunur

Dağ gider ömrüm kalır
Sen kalırsın ömrümden

Burhan GÜNEL

HERHANGİ BİR KADIN İÇİN

I- Nedir bir kadını
Özgün yapan?
Ya da mutsuz...
En çok kendine mi
âşık olması?

II- Bir kadını sevmek
kadınca bir esirgeyişi
özlemekten başka
bir şeyleri de gizlemek mi?

III- Beni uzlaştıran seninle
hangi acı,
hangi yanardağ
gözlerinin denizinde?

IV- Beni yaklaştıran sana
hangi kıskanç tutku,
parça parça oluşu yüreğimin
gözlerimin denizindeki
korsan yağmaları mı?

İLHAN BÜYÜKCEBECİ

FOLKLOR ve SANAT

YAYIN-ARAŞTIRMA ve ARŞİV MERKEZİ

FOLKLORE & ART

CENTER OF PUBLICATION-RESEARCH-ARCHIVES

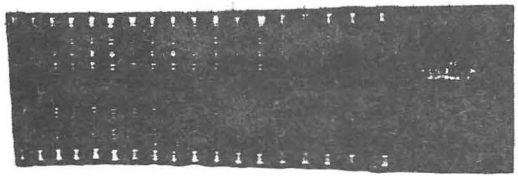

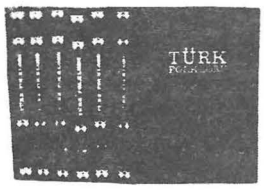

FOLKLOR VE ETNOGRAFYA ARAŞTIRMALARI

Türkiye'de ilk kez bir 'ihtisas kitaplığı' 1. yılını doldurdu. Bu süre içerisinde; Folklor alanında sürdürdüğümüz aylık **Türk Folkloru Dergisi, Folklor ve Etnografya Araştırmaları 1984** ve **1985** yıllıklarından sonra bunlara bir yenisi daha eklendi: **Türk Folkloru Belleten 1986/1.** Yılda iki kitap olacağını ilan ettiğimiz Belleten'in ikincisi yakında yayımlanacaktır.

Ayrıca Bir Başka Hizmet

Yurt içi ve dışındaki bilim adamlarının, Üniversitelerin, Araştırma Enstitülerinin kitap ve süreli yayın ihtiyaçları karşılandı, halen de karşılanmaktadır. Folklor, Etnoloji, Antropoloji, Tarih, Dil, Sözlük ve Bibliyografik yayınlar adreslere düzenli olarak gönderilmektedir. Döviz alış-verişinin güç olduğu kimi kurumlarla da yayınlar, "Exchange" ile karşılıklı olarak sağlanmaktadır.

Bir Not!

1949-1980 yılları arasında yayımlanan,dağıtımını yaptığımız **Türk Folklor Araştırmaları** Dergisinin 366 sayıdan oluşan tüm koleksiyonunun mevcudu gittikçe azalmaktadır. Bu koleksiyonu edinmek isteyenler lütfen mektup yazıp, teslim süresini belirtir mektubumuzu beklesinler. En kısa zamanda cevap verilecektir.

Adres: Divanyolu, Boyacıahmet Sk., No: 3
34400 Türbe-ISTANBUL/TURKEY
☎ : 527 69 84

Her konuda daha fazla bilgi edinmek için
kataloğumuzu isteyiniz.

SANAT OLAYLARI / HABERLER

SERGİ

• **TEMEL ZİHNİ**'nin yağlıboya resim sergisi, 1-16 Kasım 1986 tarihleri arasında Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde izlendi.

• **KARADENİZ ÜNİVERSİTESİ GÜZEL SANATLAR BÖLÜMÜ RESİM-HEYKEL DALI ÖĞRENCİLERİ**, 16-23 Kasım 1986 günlerinde Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisinde resim ve heykel çalışmalarını sergilediler.

• **PERTEV TANER**'in İstanbul mimarı çevresinden oluşturduğu fotoğraflarını 7-21 Kasım 1986 tarihleri arasında Trabzon Akbank Sanat Galerisinde sergiledi.

• Fotoğraf sanatçısı **SITKI FIRAT**, "Doğu Karadeniz'in Güzellikleri" konulu fotoğraf sergisini 24 Kasım - 7 Aralık tarihleri arasında Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde sanatseverlere sunuyor.

• **ÖNER GENÇALİOĞLU** 8 Aralık 1986 tarihinde Trabzon Devlet Güzel Sanatlar Galerisi'nde yağlıboya çalışmalarını sergilemeye başlıyor

TİYATRO

• **DEVLET TİYATROLARI,** Loleh Bellon'ın "Öyle Bir Sevgi Ki" adlı 2 bölümlük oyununu 24-27 Kasım 1986 tarihleri arasında Atapark Kültür Merkezi'nde sahneledi.

• **VİRGÜL TİYATROSU,** Yılmaz Guruda'nın yönettiği "2 ayağı 1 papuçta" adlı oyununu 21 Kasım 1986 da Atapark Kültür Merkezi'nde sahneledi.

• **İSTANBUL - İZMİR KOMEDİ TİYATROSU,** Moliere'in "Canımı al, Paramı Alma" adlı 3 perdelik komedisini 29 Kasım 1986 tarihinde Atapark Kültür Merkezinde Trabzonlu izleyicilere sundu.